

32-18

సామెతలు

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక
సంపాదకుడు: విద్యాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 9

రవాణా పోస్టదఫతము 1-4-1986

సంచికలు 10, 11

—* ఈ సంచికలో *—

- 1) పునర్జన్మములు తెలుసుకొనడం : ఆధారాలు ? పేజీ 1
- 2) అనామకము !! పేజీ 4
- 3) మా శిల్పనాటి అగ్రాధిపతి మహాపురుషుడు -
శ్రీ శివరామ్ నెక్కట సుగృహాధిపతిగాను పేజీ 5
- 4) జన్మము విషయము నాత్మగ్రహణము. పేజీ 8
- 5) తెలుగు విశ్వవిద్యాలయము వ్రాసిన మరాఠీవి. పేజీ 10
- 6) 'శ్రీ శివరంజన' - శతక ప్రారంభము. పేజీ 11
- 7) తెలుగు రామాయణములో అయాధ్యాకాశ ప్రారంభము. పేజీ 12
- 8) పుస్తక సమీక్ష - 'దీప్తి' పేజీ 14
- 9) మానవులు. పేజీ 16
- 10) పుస్తక సమీక్ష - 'దీప్తి' పేజీ 17

రాష్ట్రంలో సంచరించే సంస్కృతిములో కాలానుగుణ్యతలు, రచనకు చిత్రాంశ శృంగారం, మన పునర్జన్మసాధన తరుల
వెయ్యాలి? తెలుగులో పునర్జన్మ సాధనములు ముద్రాణము.

1, 16 పేజీలలో ప్రచురింపబడును.

చందా : సంవత్సరమునకు రూ. 12-00.

విడిప్రతి 60 పై

చందా కలెక్షన్ రూ. 50.

సమీక్ష

జ్ఞాతయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: విద్యాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 9

రాజ్య ప్రసాదవరము 1-4-1986

సంచికలు 10, 11

—* ఈ సంచికలో —

- 1) పునర్నిర్మాణాలు తీసుకుంటున్నాం : ఆశ్రమం ? 1
- 2) ఆనాహుతి !! 4
- 3) సామంతానికి అంధ మనస్సుకుండు -
శ్రీ శివరాజు నెక్కడు సుగృహాయుడుగా 5
- 4) జ్యోతి : సత్య నాత్యము. 8
- 5) ఎలుగు విభిన్నతల కల్యాణము వ్రాసిన మరాఠీవి. 10
- 6) 'శ్రీ శివరంజన' - శతక సాహిత్యం. 11
- 7) ఎలుగు రామాయణములో అయోధ్యాకాండ ప్రసంగము. 12
- 8) సామంత సమీక్ష - 'స్మృత్యు కథలు.' 14
- 9) సూక్ష్మము. 16
- 10) సామంతమహాకవిము. 17

రాజ్య ప్రసాదవరము సాంస్కృతికములో చాలాకవిత్వం, రచనల చిత్రాల్లో శృంగారం, మన ప్రాంతానికి సామంత తనం
వర్ణనలు? ఎందుకు? పాఠానికి వాడుకలు ముద్రలు.

1, 16 పేజీలలో ప్రచురింపబడును.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాహిత్య ప్రోత్సాహ పత్రిక *

సంపాదకుడు : విచ్చాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

అప్పయ్య దీక్షితులు తమిళులా? ఆంధ్రులా?

- శ్రీ జి. ఎ. ఎస్. ఎస్. సోమ కూజులశర్మ.

‘ఆంధ్రత్వ మాంధ్ర భాషాచ
ప్రాధానికర పరిశ్రమః |

తత్రాపి యాజ్ఞాన కాళా
నాల్పస్య తపసః ఫలమ్ ||’

అను ప్రసిద్ధ శ్లోకము శ్రీమదప్పయ్య దీక్షితులకు చెప్పినది. సంస్కృతములో వివిధ కాండములలో 104 గ్రంథములను రచించి ఒక్కడొక్కడగమునో పాటుగా ననేక యజ్ఞములు చేసి శ్రీచిన్నబొమ్మ భూపాలు నాస్థానములోఁ గనకాభిషేక సత్కారము నొందిన శ్రీమదప్పయ్య దీక్షితులు జగత్ప్రసిద్ధులు. ‘భారద్వాజం యస్య గోత్రం

కాఖాయ స్యచ కాధుమీ
ద్రాహ్యాయణం యస్య సూత్రం
స జను ర్విప్స దీక్షితః’

అను శ్లోకమున బట్టి వీరు భారద్వాజ గోత్రులు, ద్రాహ్యాయణ సూత్రులుసామ వేదము నని తెలియుచున్నది.

శ్రీకృష్ణ దేవరాయలవారి యాస్థానము నలంకరించిన యాచార్య దీక్షితులు (అచ్చాన్ దీక్షితులు) వీరి తాత గారు. ‘వివరణ దర్పణము’ మొదలగు నైద్యుతి వేదాంత గ్రంథములు రచించి కొంత కాలము విజయనగరములో బొమ్మనరెండునది సచివుఁడుగా నుండి పిమ్మట చిదంబరములో స్థిరపడిన రంగరాజాధ్వరి వీరి

‘అడయపాలెము వీరి నివాస భూమి నీలకంఠవిజయ చంపువు శివోల్లాసము, గంగావతరణము మొదలగు గ్రంథములు రచించిన నీలకంఠ దీక్షితుఁడు వీరి మునుడు. రామరాజభూషణుని వసుచరిత్రను సంస్కృతమున కనువదించిన శ్రీకాళహస్తికవి యప్పయ్య దీక్షితుల శిష్యుఁడు. వసుచరిత్ర చంపూకావ్యము నందు.

శ్రీదక్షిణామూర్త్య పరావతారిం
శ్రీకంఠ భాష్యాంశః పూర్ణాంధ్రమ్ |
అత్యాదరాదప్పయ్య దీక్షి. తేంద్రం
విద్యాగురువే మంత్ర గురువే భజామి ||

అను శ్లోకములో నప్పయ్య దీక్షితులు స్తుతించబడినారు. శ్రీకాళహస్తి కవి యజ్ఞముచేసి కాళహస్తి దీక్షితుఁడై ‘శ్రీకాళహస్తి విలాస’ మను శివాద్వైత వేదాంత గ్రంథమును రచించినాఁడు.

నృసింహాశ్రమి స్వామి, భట్టాచార్య దీక్షితులు, బండదేవుడు, జగన్నాథ పండిత రాకులు మొదలగు వారు దీక్షితులకు సమకాలికులు.

అప్పయ్యదీక్షితులు జన్మించిన ‘అడయపాలెము’ నేడు తమిళ రాష్ట్రము నుండిండుట చేతను, వీరుద్రావిడబ్రాహ్మణులగుట వలనను, వీరి వంశస్థులు తమిళ రాష్ట్రము నందు నివసించుట వలనను దీక్షితులు తమిళ బ్రాహ్మణులని చరిత్ర

కారులు, సాహిత్యేతి హాసకారులు నిర్ణయించినారు. కాని యప్పయ్య దీక్షితుల కాశ్రయమిచ్చిన రాజులందఱును దెలుగు వారగుట వలనను, వీరి గ్రంథములలో నాంధ్రభాషా ప్రశంస యుండుటచేతను వీరాంధ్రులని నిర్ణయించుటకుఁ గూడ నవకాశమున్నది. ఈవిషయము నించుక పరిశీలింతుము.

అప్పయ్యదీక్షితుల తాత గారై న యాచార్య దీక్షితులు (వత్సాస్థలాచార్యులు) శ్రీకృష్ణ దేవరాయల సభ నలంకరించిరి. ఒకసారి రాయల వారాచార్యదీక్షితులతోఁ గలిసి కంచి కేగి శ్రీవరదరాజస్వామిని దర్శించుచు వరదరాజస్వామి మాటిమాటికిఁ దన వత్సాస్థల మేల చూచుచున్నాఁడు? అని ప్రశ్నించి రట. అది విని యాచార్య దీక్షితులు వెంటనే

కాంచిన కాంచన గౌరాంగీం

వీక్ష్య సాక్షాదీవప్రయమ్ |

మరదః గంశయాపన్నో

వత్సాస్థల మనైక్షత ||

బంగారు వన్నెతో సరిగా తక్కిదేని వలెనున్న యొక వూబోడిని గాంచి మరదరాజస్వామి తన భార్య తన యొడ్డ నున్నదా? లేదా? యను సంశయముతోఁ దన వత్సాస్థలమును జూచుకొన్నాఁడని చమత్కారముగా సమాధానము చెప్పి

రామల వాగ్మోహను మెచ్చు
కా యాచార్య దీక్షితులను వక్షిస్తలా
చార్యులను బిలువ నామముతో సత్క
రించెను.

అప్పుడు దీక్షితులు చిత్ర మీమాంస
యందలి సందేహంకార ప్రకరణములో

‘సందేహంకారధ్వని శ్రీధాన్య
తుల ముద్రా వక్షిస్తలాచార్య శ్రీతే
వదరాజ కనుగొన్నవే.

కాంచిత కాంచన కాంగిం

వీక్ష్య సాక్షాదీవ శ్రీయమ్

వరదః సంకయాపన్నో,

వక్షిస్తల మవైక్షిత

అత్ర సంశయస్య శబ్దోపాత్తి శ్చేదపి
తావన్మాత్రం న్యానలంకారత్వాత్ । తద
లంకార ప్రయోజకస్య వక్షిస్తలే స్థితైవ
లక్ష్యైస్తతోవతీర్ణ పురత స్త్వి తేత్యేవం
సంశయాకారస్య వక్షి స్థలమవైక్ష్య శేత్య
నేన వ్యంగ్యత్వాత్ సందేహంకార
ధ్వని రత్రేతి అని వక్షిస్తలాచార్యులు
రచించిన ‘వరదరాజ వసంతోత్సవము’
నందలి ‘కాంచిత కాంచన’యను శ్లోకము
నుదాహరించినారు.

శ్రీవానందయతి రచించిన యప్పయ
దీక్షిత చరితములో.

శ్రీమంతమ్ భగవంత మేన మవనీ

నాథాథ నాథ స్తదా

విద్యారణ్య యతీంద్ర బోధితని గూ

ధార్థాగమాభ్యాగమః ।

శ్రీ విద్యామనురాజ వైభవముఖ

ప్రాప్తక్షిమామండలః

శ్రీమాన్ కృష్ణనరేశ్వరో గురువరం

వస్త్రే బుధారాధితమ్ ॥

అను శ్లోకములో నాచార్య దీక్షితులు
కృష్ణరాయల గురువు అని స్పష్టముగా
జెప్పబడినది.

అప్పుడు దీక్షితులు నరసింహ - చిన
తిమ్మరాజ - చిన్నబొమ్మ భూపాల -
వేంకటపతిరాయ - నేవప్పనాయకల

యాస్థానముల నలంకరించినట్లు చరిత్ర
కారులు చెప్పుచున్నారు.

1) నరసింహ భూపతి (1570)

చిత్ర మీమాంస యందలి

ద్విర్భావః పుష్పకేతోః ... శ్రీ
సింహాక్షతీంద్రః

నరసింహ ధరానాథ !

కే వయం తవ వర్ణ సే ॥

నరసింహ మహీపాల !

వినుస్తామ్ మకరధ్వజమ్ ॥

‘మొదలగు శ్లోకములను బట్టి యప్పయ్య
దీక్షితులు నరసింహ భూపతి యాస్థానము
నందున్నట్లు కొందరు తెలంచుచున్నారు.
ఈ శ్లోకములు విద్యాధరుని ‘యే కావలి’
నుండి యుదాహరింపఁ బడినవిగాని దీక్షి
తులు స్వయముగా రచించినవి గావు.
కాని యప్పయ్య దీక్షితులు నాజపేయ
యాగము చేసినపు డగభ్యధ స్నానమును
నరసింహ భూపతి స్వయముగా దగ్గఱ
నుండి జరిపించినట్లు శివానందయతి
రచించిన దీక్షి తీంద్ర విజయములో
వర్ణింపబడినది. ఈ నరసింహ భూపతి
చిన్నబొమ్మ భూపాలున కగ్రజుఁ డని
శ్రీనివాసాచార్యులు చెప్పుచున్నారు.

2) చిన్నతిమ్మ భూపాలుఁడు (1575)

రామరాయల కొడుకు తిమ్మరాజు.

ఈయన రాణి గోపికేవి. ఈదంపతుల
పుత్తుఁడు చిన్న తిమ్మరాజు, ఇతఁడు
సదాశివరాయల కాలములో (1542-
1576) నేనాపతిగా నుండెను. ఈచిన్న
తిమ్మభూపాలుఁడు ప్రార్థింపఁ గా
నప్పయ్య దీక్షితులు వేదాంత దేశికలు
రచించిన యాదవాభ్యుదయమునకు
వ్యాఖ్యానమును రచించినారు. ఈ విష
యము నప్పయ్యదీక్షితులు యాదవాభ్యు
దయ వ్యాఖ్యాన ప్రారంభములో -
వేషుమహి వేషు జయతి
త్రిదివాధీ కేషు పద్మబంధురిత ।
శ్రీ చిన్న తిమ్మరాజః
ప్రతాపనీరాజితక్షమావతయః ॥

సాహిత్య గోష్ఠిం సరస

మాతిష్ఠన్నయమేకదా ।

యాదవాభ్యుదయం కావ్య

మశ్రౌషీ ద్విదుషాం ముఖాత్ ॥

తదాకర్ణవతః సద్య

స్సముదం చత్కుతూహలః ।

వినుషాం పురత స్త్వి

వివృతమో న్యయోజయత్ ।

కవితార్కిక సింహస్య

కావ్యమేత ద్యథామతి ।

వివృణోమి మహీపాల

నియోగ బహు మానతః ॥

‘మొదలగు శ్లోకములలో స్వయముగా
జెప్పినారు.

3) చిన్నబొమ్మ భూపాలుఁడు.

(1549-1578)

ఈచిన్నబొమ్మభూపాలుఁడు వేలూరు
(రాయ శెట్లూరు) మండలమును బరిపా
లించిన వాఁడు. ఈయన యాస్థానము
నందే దీక్షితులు ‘శివార్కవణి దీప్తిక’
‘శివార్చన చంద్రిక’ మొదలగు గ్రంథము
లను రచించి కనకాభిషేక సత్కారమును
బొందినారు.

‘హేమాధిషేక సమయే పరిణో నిష్కణ్ఠ

సౌఖ్య సంహతి మిషాచ్చిన బొమ్మ

భూపః ।

అప్పుడు దీక్షిత మణిగన వద్య విద్యా
కల్పద్రుమస్య కరుణే కనకాలవాలమ్ ॥

కర్ణః శ్రీచిన్నబొమ్మ క్షేతిపతి రభితో

లంభయన్ కాలికుంభ

స్తోమం హేమాధిషేక ప్రణయన సమయే

యస్యమూర్తిం ప్రశస్యామ్ ।

శేషే శ్రీరంగరాజ స్వర వరకలకాం

భోధి రత్న ప్రసూతే

ద్విద్యాకల్పద్రుమస్యస్వయ మివ కలయన్

జాత రూపాలవాలమ్ ॥

అను సమరభంగవ దీక్షితుని శ్లోకము
లయందు, నడయపాలెము నందలి శిలా
కాసనమునందు నీ విషయము స్పష్టముగా
గలదు.

4) సేవప్పనాయకుడు (1580)

అప్పయ్య దీక్షితులు (అద్వైతము),
తాతాచార్యులు (విశిష్టాద్వైతము), విజ
య్యాంధ్ర తీర్థులు (ద్వైతము) తంజావూరు
నేలిన సేవప్పనాయకుని కొలువు నలంక
రించిరి.

త్రేతాగ్నయ ఇవ స్పష్టం
విజయ్యాంధ్ర యతీశ్వరః ।
తాతాచార్యోవైష్ణవ వాగ్విః
సర్వకాస్త్ర విశాసదః ॥
శైవాద్వైతక సామ్రాజ్యః
శ్రీమానప్పుడు దీక్షితః ।

యశ్చభాయాం మితం స్వంస్వం
సాపయంతః సి తాస్త్రయః ॥
అనుష్టోకము నీ విషయమును స్పష్ట
ముగాఁ జెప్పుచున్నవి సేవప్పనాయకుని
కొలువులో నుండి యప్పుడుదీక్షితులు
ఉపక్రమ పాపక్రమము' మొదలగు
గ్రంథములు రచింపఁగా విజయ్యాంధ్ర
తీర్థులు 'ఉపసంహా' విజయము' మొద
లగు గ్రంథములు రచించిరి.

5) వెంకటపతిరాయలు (1585-1614)

రామరాయ భూషణుని వసునరిత్రము
సంకీర్తము నొందిన లింగమల రాయల
కుమారులగు శ్రీరంగరాయలు, రామరా
యలు వెంకటపతిరాయలు నుదయగిరి -
శ్రీరంగ పట్టణ - చంద్రగిరిలను రాజ
ధానులుగాఁ జేసికొని విజయనగర
సామ్రాజ్యము నేలరి అప్పయ్యదీక్షితులు
చంద్రగిరిలో వెంకటపతిరాయల కొలువు
లోనున్నప్పుడే కువలయానందము, విధి
రసాయనము మొదలగు గ్రంథములను
రచించిరి.

అముం కువలయానంద
మకరోదప్ప దీక్షితః ।
నియోగా ద్వేంకటకతే
ర్నిరుపాధి కృపానిధేః ।
అని కువలయానందమునందును
ప్రాప్తం తత్రాపణీయం యదిహ కిల
కియాన్. పూరణీయోఽస్తి నాంకో

నానిష్టం వా నివర్త్యం నిజ విషయకయా
దృశ్యతే కించిదస్య ।

కింతు వ్యాకారమేవ ప్రథయతి ఫలసం
యోజనార్థం పరేషామ్
ప్రాప్తః పుణ్యై రగ్రహై రివ విబుధాణో
వేంకటాక్షిణి పాలమ్ ॥

అని విధిసాయనము నందుకు దీక్షితు
లీవిషయము నుట్టంకించిరి. ఇట్లు పుణ్య
దీక్షితుల నాదరించి తమ కొలువులో
సత్కరించిన మహారాజు లందఱును
దెలుగువారు. ఈ విషయమును జరిత్ర
కారులందఱును ముక్త కంఠముతో నంగీ
కరించుచున్నారు.

Appayya Dikshita (1554-
1626) born at Adaippalam
(near Arni, N. Arcot Dt.)
was patronised by Chi-
nna Bomma of Vellore,
Sevappa and Achyutappa
of Tanjore and Venkata-I
of Vijayanagar.

(R. Sathianathaier: His-
tory of India. Vol. II --
Page 353)

గ్రంథస్థ నాట్యములు

ఇంకనప్పయ్య దీక్షితులకుఁ దెలుగు
దేశముతోఁగల సంబంధమును, తెలుగు
భాషతోఁగల పరిచయమును బరికింతుము.
అప్పయ్యదీక్షితులు శివాత్మార్పణస్తుతి
ప్రారంభములో -

శ్రీమద్రాజమహేంద్ర దివ్యనిలయం
సంపాప్య నిత్యంబుధాన్
త్రాకుం నైజాదయానిలోకన నుధా
మామిర్నయన్ కామితమ్ ।

చానుగర్గికసస్యజం ఫలమదా
త్తేషాం సదా పాతుమా
మాపన్నం సమృకండు జేశ్వర సమా
భ్యోదైవ చూడామణిః ।

అనుష్టోకములో రాజమహేంద్ర దివ్య
నిలయుండైన మార్కండేయేశ్వర

స్వామిని స్తుతించుటచే వీరు రాజమండ్ర
వచ్చి మార్కండేయేశ్వర స్వామిని
దర్శించినట్లు స్పష్టమగు చున్నది.

కువలయానందము నందలి లోకోక్తి
ప్రకరణములో -

లోకప్రవాదాను కృతి
స్లోకోక్తి రితి భణ్యతే ।
సహస్వ కతి చిన్మాసాన్
మీలయిత్వావిశోచనే ॥

అత్ర 'లోచనే మీలయిత్వే'తి లోక
వాదాను కృతిః ।

యథావా మదీయ వరదరాజ స్తతే
నామెనతే వరద! వాంఛిత దాతృభావం
వ్యాఖ్యా త్యతో నవహసే వరదాన
ముద్రామ్ ।

విశ్వప్రసిద్ధ తర విప్రకుల ప్రసూతేః
యజ్ఞోపవీతకహనం వహిభుల్వపేక్ష్యమ్ ॥
అత్యోత్తగార్థం లోక వాదానుకారః ॥
అని గలదు.

ఇక్కడ మొదటి స్లోకములో
'లోచనే మీలయిత్వా' యను నది
లోకోక్తి యని చెప్పబడిగది.

'శేషాన్ మాసాన్ గమయ చతురో
లోచనే మీలయిత్వా'

అని కాలిదాస మహాకవి మేఘసందేశ
ములో వాడినాడు.

రెండవ యుదాహరణము దీక్షితులు
రచించిన వరదరాజస్తవము లోనిది.
దేవతా విగ్రహము లభయముద్రను, వరద
ముద్రను ధరించుట సుప్రసిద్ధము. కాని
వరదరాజస్వామి వరదముద్రను వహింపక
పోయినను లోపమాలేదని దీక్షితుల స్లోక
ములోఁ జమత్కరించుచున్నారు.

'వరదరాజా! భక్తులు కోరిన వరము
లన్నియు నిచ్చుట నీ పేరు నందే గలదు.
అందువల్లనే నీవు వరద ముద్రను వహిం
లేదు. జగత్ప్రసిద్ధమైన విప్రవంశము
నందుఁ బుట్టిన వానికియజ్ఞోపవీత ముక్క
రలేదు. గదా!' యని దీని భావము. ఈ

అ వా హ న !!

శి ఎస్. ఎల్. సి. తిరుమలాచార్యులు,
ఎం. ఏ.

శ్లోకమునంగు 'జగ మేటిగిన బ్రాహ్మణు
నకు జందెమేల?' యను తెలుగు సామెత
సంస్కృతీ కరింపబడినది.

ఇట్లే కువలయానందము నందలి ఛేదో
క్త్యలంకార ప్రకరణములో నిట్లు గలదు.
ఛేదోక్తిర్వ్యత్ర లోకోక్తే -

స్వాదర్థాంతర గర్భితా
భుజంగ ఏవ జానీ
భుజంగ చరణం సఖే!!

యథావా -
మలయ మరుతం వ్రాతా
గూతావికాసిత మల్లికా
పరిమల భరోభిగ్నో గ్రీష్మ
ప్రయోజన హనే యది।

ఘన ఘటయ తం త్వం నిఃస్నేహం
య ఏవని వర్తనే
ప్రభకతి గవాం కిం నశ్యంతం
ఏవ ధనంబయః॥

అత్ర ధనోప్సయా ప్రాప్తితాం గవాం నభీ
కచనే 'య ఏవ గవాం నివర్తనే ప్రభ
కతి స ఏవ ధనంబయః' ఇత్యాంధ్ర జాతి
ప్రసిద్ధ లోకవాదాను కారణం॥

ఇక్కడ 'య ఏవ గవాం నివర్తనే ప్రభ
కతి స ఏవ ధనంబయః॥' అనునది యాం
ధ్రుల జాతీయ మని దీక్షితులు స్పష్ట
ముగాఁ జెప్పివారు. కువలయానంద
చంద్రికలో 'ఆంధ్రా = శైలింగాః॥'
అని వైద్యనాథుడు కూడ నిది తెలుగు
వారి సామెత యని వివరించినాడు.
'కందము వ్రాసిన వాడు కవి, పందిని
గొట్టిన వాడు బంధు' మొదలగు సామె
తల వలెనే 'అవులను మురిలించిన వాఁ
డగును' డనునది సుప్రసిద్ధమైన తెలుగు
సామెత.

ప్రాధికవి మల్లన రుక్మాంగద చరిత
ములో -

వసుధామరేంద్ర! దానవు
నసమా సమయంపుడేని యంతియచాలున్
బసులమురిలించినారెడె

యోసగగ నర్జునుఁ డనంగ నెలుగు
దుమి కదా! (రుక్మాంగద - 5-18)
అను పద్యమునం దా సామెతను వాడి
నాడు.

దీక్షితు 'అడయ పాలెము' లో
నెక్కువ కాలము నివసించినను వీరి
జన్మ భూమి 'విరించిపుర' మని శివానంద
యోగి రచించినదీక్షి శేంద్ర విజయములోఁ
గలగు. ఈ విరించిపుర మేదియో తెలియ
కున్నది నేడు కంచి, తంజావూరు
మొదలగునవి మద్రాసు రాష్ట్రమునం
దును, బళ్ళారి, నాగాంబాపురము
(హాస పేట) మొదలగునవి మైసూరు
రాష్ట్రమునందు నన్నను బ్రాచీనకాల
ములో విజయనగర రాజుల కింద నివి
యన్నియుఁ బలుకు జేఁచులోనే
యొన్నవి. ఆయా గ్రామములలో నేడు
కూడ మన తెలుగు వారె యెక్కువగా
నివసించుచున్నారు. కాబట్టి ప్రాచీన
కాలములోఁ గంచికి సమీపమున నున్న
'అడయపాలెము' కూడఁ బలుకు వారి
నివాసమై యుండును. అప్పుడు దీక్షి
తులు, రాజు కాస్త్రీ మొదలగువారు
తమిళ రాష్ట్రమునం గు స్థిరపడి తమిళ
భాషను మాతృభాషగాఁ జేసికొనుటలో
విప్రతిపత్తి లేదు.

వివిధకాస్త్రములలో ననేక గ్రంథ
రత్నములను రచించి మన కందించి
మహాపండితు లాంధ్రులైననా, తమిళులై
నను, దాక్షిణాత్యులైనను, బౌద్ధిరాహు
లైనను, మనకుఁ బూజనీయులే. కాని
తాత గారగు నాచార్య దీక్షితులు శ్రీకృ
ష్ణదేవరాయల సభయందుండుట వలనను,
తండ్రియొన రంగరాజాధ్వరి బొమ్మన
శేషునకు సచివుడుగా నుండుట వల
నను, దీక్షితులు తెలుగు రాజుల సభల
నంకిరించి కనకాభిషేకాది సత్కార
ములనందుట వల్లను, చంద్రగిరి (చిత్తూరు
జిల్లా) లో నెక్కువ కాలము నివసించుట
యేగాక శివాత్మగృహ స్తుతిలో రాజును
హేంద్రవరము నందలి మార్కండేయే
శ్వరస్వామిని స్తుతించుటచేతను, ముప్రసి
ద్ధాలంకారగ్రంథమైన కువలయానందము
లో 'జగ మేటిగిన బ్రాహ్మణునకు జందె

*స్వాగతంబు శ్రీ వసంతలక్ష్మీ! తేగ
రమ్ము, మందమారుతమ్మ తాక
రాచిన సుమరిజము రంగవల్లిగ తీర్చి
నీదురాకి నెఱిగి నిఖిలవనము!

◆ మొన్న హేమంత సమయాన మోదమలర
న్నానమాడి, తడిసిన వస్త్రంబులన్ని
నిన్న శిశిగంబున విడిచి, నేడునూత్న
వచనములు గట్టె లతలు నీవచ్చుటెఱిగి!

*మావనాంత జతాంత మకగంద వాహిని
సానిచావియు క్రింకులాడవమ్మ!

మాపురి తేగా మహితి ముగర్జివి
కాంచొ చీరను గట్ట వమ్మ!

మోనికుండాముల మంజుల మంజుల
నీగలో సాగముగ వైసేరు వమ్మ!

మాగాగరి క్తిమ మరులు నూపగ ముఖ
తిరికింబు చెరువార దిద్దవమ్మ!

*కుకపికాగి తతులు కుభముగా నావాహ
నం సలుప, కివులు నవరేముల
విందుకూర్చు నారు, పొండగ రావమ్మ
సంతసంబుగా వసంతలక్ష్మీ!

*కవికాల యవగియు శ్రీఘృతని
తొలగె, వృద్ధ్య దుద్వానె సల్లలిత రంగ
సీమ సుమనోగణము వికసిల్లు నల్లు
న నునప్పుంబుగ సలుపు నర్తినంబు!

* *

'మేల?' 'అవులను మురిలించినవాఁ డగు
నుడు' మొదలగు సామెతలను వాడె
యాంధ్రజాతిని తేల్చొనుట వలనను.
'ఆంధ్రత్వి మాంధ్రభాషాచ' యను
సుప్రసిద్ధ శ్లోకములో నాంధ్రజాతిని,
నాంధ్ర భాషను బ్రశంసించుట వలనను
శ్రీమదవృద్ధ్య దీక్షి శేంద్ర లాంధ్రులై
యందు రని నా యాశయము.

—*—

హుశేల్లనాటి ఆంధ్రమహాపురుషుడు -

శ్రీ శింగరాజు వెంకట సుబ్బారాయుడుగారు

- శ్రీ దిగవల్లి వెంకటశివరావు, బి. ఏ., బి. ఎల్.

1885 సం॥ డిసెంబరు 28 వ తేదీన బొంబాయి నగరంలో జరిగిన భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ ప్రథమ సమావేశంలో పాల్గొన్న, మంచిలీపట్టణం కాపురస్థులైన శ్రీ శే॥ శింగరాజు వెంకట సుబ్బారాయుడుగారు, అక్కడ ముఖ్యమైన తీర్మానంపై గొప్ప ఉపన్యాసమిచ్చారు. ఆయన ఏప్రిల్ 1886 సం॥ డిసెంబరు నెలలో దాదాభాయి నౌరోజీగారి ఆధ్వర్యమున కేంద్ర కలెక్టరేట్లో జరిగిన రెండవ కాంగ్రెస్ సమావేశానికి హాజరై, అసభలో జ్యోతిషదర్శిని గూర్చిన తీర్మానంపై విచిత్రవ్యాసించారు. ఆయన మంచిలీపట్టణానికి తిరిగి వచ్చిన తరువాత, జులై 1887 సం॥లో దివంగతులైనారు. 1887 సం॥ ములో బ్రిగ్డియ్ త్యాగిగా ఆధ్వర్యమున కేంద్ర, చెన్నపట్టణంలో జరిగిన మూడవ కాంగ్రెసు సభలో శ్రీ సుబ్బారాయుడుగారు తమ 43 వ యేటనే అకాలమరణము పొందినందుకు అన్యాయము వారు తమ సంతాపం తెలిపినారు.

ఈ సంగతి మంచిలీ పట్టణం కాపురస్థులైనవారిలో, కృష్ణాజిల్లా వారిలో వయోవృద్ధుల కందరికీ తెలుసు. 1935 సం॥ డిసెంబరు 28 వ తేదీన జరిగిన కాంగ్రెసు స్వర్ణోత్సవ సందర్భమున శ్రీ ఔషోద్ధారక కాశీవాసుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు ప్రచురించిన ఆంధ్ర పత్రిక కాంగ్రెసు స్వర్ణోత్సవ సంచికలో, కృష్ణాజిల్లా పెదకళేపల్లి గ్రామకాపురస్థులు, ఆంధ్రపత్రికలో చిరకాలము సహాయ సంపాదకులుగా పని చేసినవారు శ్రీ కొదారి శివరామ కృష్ణారావుగారు 'కృష్ణాజిల్లా జాతీయోద్యమము' అనే

వ్యాసములో శీ॥ శే॥ శింగరాజు సుబ్బారాయుడు పంతులు గారిని గూర్చి వ్రాసియున్నారు.

దానిని పురస్కరించుకొని నేను 1938, ఆక్టోబరు 2 వ తేదీన ప్రచురించిన బ్రిటిష్ ఇండియా చరిత్రలో, వందేమాతరం ఉద్యమం ప్రకటనలో, జాతీయ చైతన్యమును గూర్చి వ్రాస్తూ, శ్రీ సుబ్బారాయుడుగారు ప్రథమ కాంగ్రెస్ సమావేశానికి హాజరైన సంగతి వ్రాశాను. శింగరాజు వెంకట సుబ్బారాయుడుగారు నామాన్య వ్యక్తి కాదు.

ఆయన ఆకాలం నాటి, ఆంధ్ర మహాపురుషులలో ఒకరు ఆయన 1844 వ సం॥ ములో బందరు దగ్గర పెడన అనే గ్రామంలో ఒక సంపన్న శైలియోగి బ్రాహ్మణ కుటుంబములో జన్మించారు. వారికి చాలాభూమిసతి యుండేది ఆయన పూర్వీకాలపు విధిబడి చెడుపు పూర్తి చేసికొని, ఇంగ్లీషు పాఠశాలలో చదివి, బందరు నోబెల్ కళాశాల లో ఎఫ్. ఎ, ప్యాసైనవారు న్యాయ శాస్త్రము చదివి, బి. ఎల్ పట్టణం పొంద వచ్చును కనుక సుబ్బారాయుడుగారు చెన్నపట్టణములో బి. ఎల్ పట్టణం పొందినారు. చెన్నపట్టణములో సుప్రసిద్ధ న్యాయవాదిగా నుండి రాజకీయములలో పాల్గొంటూ, 1871 వ సం॥ ములో కాంగ్రెసు ప్రసిద్ధులు అయి బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారి కాసన సభలో సభ్యుడై పేరు పొందిన శ్రీమాన్ పనప్పాకం అనంతచార్యుగారు కూడా అలాగ పేకి వచ్చినవారే! ఆయన చిత్తూరులో కడమంచి గ్రామములో పుట్టి పెరిగిన తెలుగు వైష్ణవులు, ఆయన

1834 వ సం॥ ములోనే జన్మించారు. సుబ్బారాయుడుగారు ఆయనకు స్నేహితులైనారు. వీరిని అరక వారు అనందాచార్యుగారని వ్యవహరించడం వల్ల ఆపేరుతో ప్రసిద్ధులైనారు. సుబ్బారాయుడుగారు, మంచిలీ పట్టణము, గుంటూరుజిల్లా కోర్టులలోనే గాక, గోదావరి జిల్లాలలోని కోర్టులలో కూడా పెద్ద పెద్ద జమీందారీ కేసులలో పని చేసేవారు. వారు త్వరలోనే సుప్రసిద్ధ న్యాయవాదిగా పేరు పొంది, లక్షలాది రూపాయలు ఆయన దగ్గర శ్రీ పాటిపండ్ల వెంకటరమణయ్యపంతులుగారి నే వారు స్థలము గుమాస్తాగా నుండేవారు. ఈ వెంకటరమణయ్యగారు, సుబ్బారాయుడుగారు 1887 సం॥ ములో దివంగతులైన తరువాత సెకండుగ్రేడు స్థలము పరీక్ష ప్యాసై, బెజవాడలో స్థలముగా పనిచేసి లక్షలాది రూపాయలు వేంకటరమణయ్యగారు సుబ్బారాయుడుగారి ప్రతిభను గూర్చిన విశేషాలు చెప్పేవారు.

1863 సం॥ ములో పిగాపురం మహారాజా గంగాధర రామారావుగారి దగ్గర చాలా కాలం దివానుగా నుండిన మా పెదతండ్రిగారైన దిగవల్లి వెంకట శివరావుపంతులుగారు 1834 సం॥ లో పితాపురం రాజాగారి బంధువులైన శనివారప్పేట జమీందారుగారి దగ్గర దివానుగా పనిచేసిన కాలములో, ఆ యెట్టేలు వ్యవహార సందర్భములో శివరావుగారితో సంప్రదించడానికి శ్రీ సుబ్బారాయుడుగారితో తాముకూడా వెళ్ళినామని చెప్పినారు.

శీ॥ శే॥ శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారు, ఈపిరి తిరిగినంతగా న్యాయవాద వృత్తిలో మునిగి తేలుతూ వున్నప్పటికీ, కృష్ణా జిల్లాకు, మంచిలీపట్టణానికి కూడా ఎంతోనేన చేశారు. ఆకాలంలో కోర్టు వగైరా, ప్రజోపయోగ కార్యాలు చేయటానికేర్పడిన స్థానిక సంస్థయైన లోక్

బోర్డులో సభ్యుడుగా నియమింపబడి ప్రజాసేవ చేసి, ఆ బోర్డు అధ్యక్షుడైన కలెక్టరు వలన ప్రశంసింపబడినారు. 1881 సం॥ ప్రాంతములో మునిసిపాలిటీలో సభ్యుడుగా నియమింపబడి పట్టణము యొక్క సారికుధ్య కార్యకలాపాలలో పాల్గొని కలెక్టరుల గౌరవానికి పాత్రులైనారు. కొన్నాళ్ళ పాటు బందరు మునిసి పాలిటీ చేయిర్మనుగా కూడ పని చేశారు.

మద్రాసు రాజధాని గవర్నమెంటు వారు సుబ్బారాయుడుగారి ప్రజాసేవ గమనించి ఆయనకు 'రావు సాహెబు' అనే బిరుదు నిచ్చారు. సుబ్బారాయుడుగారు వ్యాయవ్యాద వృత్తిలో కృషిచేసే రీత్యా చెన్నపట్టణము తరుచుగా వెళ్ళుచుండినందుకల్ల అక్కడ శ్రీ ఆనంతాచార్యుగారికి గాక ఇంకా చాలమంది ప్రముఖులకు కూడా స్నేహితులైనారు అనంతాచార్యుగారు చెన్నపట్టణములో చాలాకాలము ట్రైప్లికేను నీటరరీ స్టాండ్ టీ అనేయావజనుల సమాజానికి అధ్యక్షులుగా నుండే వారు. అది 1875 వ సం॥ ములో స్థాపించబడినది. ఆ సమాజములో, 1862 సం॥ ములో స్థాపించబడిన మద్రాసు హైకోర్టులో కొత్తిగా నక్షిరైన యువకులును బి. ఎ. పట్టపరిక్షకు చదివే యువకులున్నూ కూడా సభ్యులుగా నుండేవారు. ఈ సభ్యులలో కాకినాడ కాపురస్థులైన తల్లాప్రగడ సుబ్బారావు పంతులుగారు మొదలైనను వారి కాలంనాటి ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంఘిక సమస్యలు చెర్పించే వారు. నెల్లూరు కాపురస్థులైన వ్యాపతి సుబ్బారావుగారును, మద్రాసు కాపురస్థులైన జి. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారును, ప్రముఖులుగా నుండేవారు. వీరి ప్రోత్సాహము కల్గిననే 1878 సం॥ ములో హిందూ పత్రిక, ఇంగ్లీషులో వారపత్రికగా స్థాపించ బడినది. దీనికి సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు ఎడిటరు. తక్కినవారు

అందులో వ్యాసములు వ్రాసేవారు. సుబ్బారాయుడుగారు కూడ అందులో తరుచు వ్యాసములు వ్రాసేవారు. ఈ మిత్రమండలి చెన్న పట్టణము రాజకీయాలలో ప్రాముఖ్యము వహించి 1883 వ సం॥ములో మద్రాసు మహాజన సభ అనే ప్రజాసంఘాన్ని స్థాపించి కృషి చేశారు. దానిఫలితంగా 1884 సం॥ములో స్థాపించబడిన మద్రాసు మహాజన సభ 1885 సం॥ లో స్థాపించబడిన జాతీయ మహాసభకు నాందియని చెప్పవచ్చును. ఈ మద్రాసు మహాజన సభ అధ్యక్షులు శ్రీ పి. రంగయ్య నాయుడుగారు, కార్యదర్శి శ్రీ పనప్పాకం అనంతాచార్యు, వీరు శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారికి స్నేహితులైనందువల్ల సుబ్బారాయుడుగారు మహాసభ కాఖా సంఘమును మచిలీపట్టణములో స్థాపించి దానికి, అధ్యక్షులై, ప్రజలకు నాజకీయ పరిజ్ఞానము కలిగించుటకు సభలు ఏర్పాటు చేస్తూ ఉపన్యాసాలిచ్చేవారు.

సుబ్బారాయుడుగారు కలకత్తా కాంగ్రెసు నుంచి తిరిగి వచ్చిన తరువాత కొన్ని నెలల్లో జబ్బుపడినారు ఆయన వ్యాయవాద వృత్తిలో. ప్రజాసేవలో నిమగ్నులై, తమ ఆరోగ్యమును గూర్చి అశ్రద్ధ చేసినందు వల్ల అతిమాత్ర వ్యాధి ఆంకురించినది. ఆనాటి ఆయుర్వేద వైద్యులు మంచి మందులిచ్చినా వ్యాధి మళ్ళీ లేదు. ఆయన తమ అవసాన కాలం సమీపించినట్లు గమనించి తమ తమ్ముడైన శింగరాజు లింగయ్యగారి పుత్రుడైన రాజేశ్వరరావు అనే చిన్నవానిని దత్తు చేసికొన్నారు. తమ ఆస్తి నిని యోగము గూర్చిన ఏర్పాటు చేస్తూ మరణ కాసనము వ్రాశారు. సుబ్బారాయుడుగారు తన ధనములో నుండి తమ కుటుంబములో చాలమందికి పెద్ద మొత్తము లిచ్చుటేగాక, మచిలీపట్టణములోటవును

హాలు నిర్మించడానికి రు 5000 లు, బందరులో ధర్మశత్రము నిర్మించడానికి రు 10000 లు దానంచేసి, బ్రాహ్మణులకు, శేడలకు అన్నదానము చేయించడానికి ఏర్పాటు చేశారు దానినిమిత్తము రు 3000-10 ఇంటిని దానము చేశారు. ఇదిగాక పెదన గ్రామములోను, పెదగొల్ల పాలెములోను, సత్రములను, స్థాపించారు. రు. 1,000-00 దేవస్థానమున కిచ్చారు మొత్తము ఇన్వెస్టేమెంట్ పాపాయలను దానధర్మాలకింద వినియోగించారు. ఆయన కాంగ్రెసు కార్యక్రమములో నిమగ్నుడై యున్నందువల్ల అవసాన కాలంలో కాంగ్రెసుకు గూర్చి పలవరించే వాగట! మండించక పూర్వము సంధిలో కూడ కాంగ్రెసుకు స్మరించే వారని, ఆయన దని పోయిన తర్వాత ఆయన జీవిత సంగ్రహమును వ్రాసిన 'East Coast Worthies' అనే గ్రంథము లోనున్నది. సుబ్బారాయుడుగారి మరణమును గూర్చి మద్రాసులోని హిందూ పత్రిక ఒక గొప్ప వ్యాసము ప్రకటించినది. ఆయన కాంగ్రెసు మహాసభలో ఉపన్యసించిన విషయములు చాల ముఖ్యమయినవి. ఆయన ఉపన్యాసములలోని అనర్గళ వాగ్దాటికి సభాసదులు చాలా సార్లు కరతాళధ్వనులు చేశారు.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమువారు జేశగత్తుణయను నెపముతో నైనికి ఖర్చులకోసం విపరీతంగా ధనము ఖర్చుచేయడము, నిమ్న కొండలకు వేసవికాలములో ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు తరిలించి, సొమ్ము దుర్వినియోగము చేయటము, కరువులతో బాధపడే ప్రజలకు సహాయము చేయుటకు ధనము లేదనటము, ఇండియాలో దొంగకే వస్తువులను కూడ సీమలో కొంటూ ఉండటము, దేశీయులకు తగిన ఉద్యోగా లివ్వకపోవడము, ఆఫ్ఘన్ స్థానము వారు దాడిచేయటండా ఉండగలందులకు లంచాలకింద సొమ్ము ఖర్చు

పట్టడము, దర్బారులు చేయించడానికి విపరీత ఖర్చులు చేశడము, ఈ ఖర్చుల కోసం ప్రజలపైన పన్నులు పెంచుకొని విడిచి, సొమ్ము పిండడం మొదలైన వానిని గూర్చి తీవ్రంగా విమర్శించారు. సుబ్బారాయుడుగారు వ్యాయవాదులలో ప్రముఖుడుగానుండి, చెన్నపట్టణములో వ్యాయవాదులతో సమానముగా వ్యాయశాస్త్రములో ప్రఖ్యాతి, నిరంతర వ్యాయశాస్త్ర గ్రంథపరిచయమువల్ల అనేక ధన్య మాతృముఖ గ్రహించి, ప్రఖ్యాతుల వక్తలు ఎంత గొప్పవాడైనా చిట్ట చేయగలిగినారు.

ఆ కాలములో చెన్నపట్టణములో గొప్ప వ్యాయవాదులు సేకరించిన వ్యాయశాస్త్ర గ్రంథాలు, సుబ్బారాయుడుగారి గ్రంథ సంచయములందుండి. ఆ కాలంలో ప్రచురింపబడిన Indian Jurist, Madras Jurist, Madras Revenue Register, అనేలాంటివి, క్రొత్తగా ప్రకటింపబడ్డ Indian Law Report, భారతదేశ ప్రభుత్వం వారుచేసిన కాసవాలేగాక పార్లమెంటు వారి రాజ్యాంగ కాసనాలు, ఇంగ్లండులో వ్యాయశాస్త్ర వేత్తలు, రచించిన ఉద్గ్రంథాలు సుబ్బారాయుడుగారి గ్రంథ సంచయములో నుండేవి.

వ్యాయశాస్త్రముననే కాక భారతదేశ చరిత్రపైన ఆయనకు అభిరుచియున్నందున, ఇంగ్లీషు చరిత్రకారులు, భారతదేశమును గూర్చి రచించిన అనేక ఆపూర్వ చరిత్రలను కొన్నారు. 1857 సం॥ము ప్రథమ స్వాతంత్ర యుద్ధమును గూర్చిన గ్రంథాలు, రాజ్యాంగ విషయమైన గ్రంథాలు, రాజకీయశాస్త్ర గ్రంథాలు, ఆర్థిక విషయములను గూర్చిన ఉద్గ్రంథాలు కూడ కొన్నారు ఇంత గొప్ప గ్రంథభండాగారము ఆ కాలములో ఎవరి దగ్గరలేదు.

సుబ్బారాయుడిగారి శిష్యుడైన లింగయ్యగారు, వారి గ్రంథ సంచయములోని కొన్ని గ్రంథాలు దాచియుంచగా. లింగయ్యగారి కుమారుడైన శింగరాజు సుబ్బారావు పంతులుగారు అందులో కొన్నిటిని నాకిచ్చినారు. అందులో 'Cases illustrative of oriental life decided in Supreme Court Bombay by Friskine Perry - Chief Justice' అనే ఉద్గ్రంథము, 1858 సం॥లో ప్రకటించబడినది. 'British Rule in India' - Harriet Martineau అనే గ్రంథము, (అదనులో 1857 సం॥లో ప్రకటింపబడినది) 'The Madras Revenue Register' అనే ఆపూర్వ వ్యాయశాస్త్ర రికార్డుల సంపుటాలు నాదగ్గర ఇప్పటికీ ఉన్నవి. The Indian tourist, Madras tourist లా సంపుటములు All India Reporter వారు తీసుకున్నారు.

శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారు దత్తుచేసికొన్న శ్రీ రాజేశ్వరరావుగారు, సుబ్బారావుగారి జనక సోదరుడే! రాజేశ్వరరావుగారు కూడ ఇంగ్లీషు విద్యనభ్యసించారు. కాని బి. ఏ పట్టము పొందలేదు అయితే ఆయనకు తన తల్లితండ్రిగారి వలెనే భారతదేశ చరిత్రపైన, రాజకీయాలపైన, ఆర్థిక స్థితిగతులపైన, చాలా అభిరుచి యుండేది. అందువల్ల ఆయన అనేక ఉద్గ్రంథాలు కొన్నారు. అందులో కొన్ని బెడవాడ రామమోహన ధర్మగ్రంథాలయంలో ఇప్పటికీ ఉన్నవి. వాటికి దిద్దు అంశలి విషయాలు చూస్తే, రాజేశ్వరరావుగారికి, ఎంతటి దేశభిమానము భాషభిమానము, సాహిత్యాభిమానము ఉండేదో తెలుస్తుంది. కాంగ్రెసు, కార్యకలాపాలను గూర్చిన అనేక గ్రంథాలతో పాటు కాంగ్రెసును

గూర్చి పాశ్చాత్య దేశీయులు రచించిన అనేక గ్రంథాలు సేకరించారు. కాంగ్రెసుకు అధ్యక్షతవహించిన సర్ హెన్రీ కాటన్ గారు రచించిన 'Indian and Home Memories' అనే ఉద్గ్రంథము అందులో ముద్రించబడినది. new India అనే గ్రంథము కూడ ఆయన రచించినదే! రాజేశ్వరరావుగారి గ్రంథ సంచయములో నున్నది. గోదావరి ఆనకట్ట కట్టించిన Sir Arthur cotton గారి జీవితము, లేఖలు అనే గ్రంథము ఆయన కిమ్మార్తే రచించి, ఇంగ్లండులో ప్రకటించిన గ్రంథముకూడ రాజేశ్వరరావుగారు సేకరించారు. Nevinsన్ వ్రాసిన New Spirit in India లోకమాన్య లిలకు, గోఖలే మొదలైన వారి ఉపన్యాసాలు, జీవితాలు, మద్రాసు నటేజ్ కంపెనీ వారి పనురణలు, ఎటువంటి గ్రంథాలెన్నో ఉన్నవి.

ఆయన గ్రంథాలు అనేకములు 1927-28 వాటికి రామమోహన గ్రంథాలయములో నుండగా వాటిని చదివి నోట్సు వ్రాసుకొన్నారు. ఆ గ్రంథాలు నా చరిత్ర పరిశోధనకు చాలా ఉపకరించినవి. వీనిని నేను రచించిన గ్రంథాల Bibliography లో చేర్చి యున్నాను.

ఇంతటి గొప్ప ఆంధ్ర మహాపురుషుడైన శింగరాజు వెంట సుబ్బారాయుడు పంతులుగారిని గూర్చి, మిచ్చి పట్టణము కాపురంను, ఆంధ్రకాంగ్రెసు నాయకులు, కుక్కా బుద్ధి యైన డాక్టరు భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్యగారు రచించిన కాంగ్రెసు చరిత్రలో నేను వ్రాయలేదు. ఆయన పేరైనారేదు! సుబ్బారాయుడుగారు మొదటి రెండు కాంగ్రెసు సభలలో పాల్గొని ఉపన్యసించినారని యైనా వ్రాయకపోవడం, అలావుండగా, ఆయన పేరైనా ఉదాహరిం

చక పోవడం ఎంత అన్యాయమైన విషయము? దీనికి కారణం ఏమిటి?

మొదటి కాంగ్రెసులో జరిగిన కార్యకలాపాలను గురించి ఆ కాంగ్రెసు రికార్డులు చూడకుండా 1913 సం॥లో అనిల్ బె. టు గారు రచించిన **How India Wrought for Freedom** అనే గ్రంథములో ప్రథమ కాంగ్రెసులో పాల్గొన్న వారిని గూర్చి ఆమె వ్రాసిన సంగతులను తన పుస్తకంలో గుడ్డిగా ముద్రించడంవల్లనే ఈ పొరపాటు జరిగింది. ఆంధ్రపత్రికలో శివరామకృష్ణారావు గారి వ్యాసం ప్రకటించిన తరువాత నైనా ఈ తప్పు సవరించక కప్పి పుచ్చి కాంగ్రెసు చరిత్రలను పునర్ముద్రణలు చేయించడానికి కారణం ఏమిటి?

ఈ తప్పు బయట పెడితే ఇంకా ఇలాటి తప్పు లెన్ని ఉన్నవోయని తోడి కాంగ్రెసు నాయకులు నవ్వుతారని భయపడి ఉంటారు పట్టాభి సీతారామయ్యగారు. అందువల్లనే దీనిని కప్పిపుచ్చారు.

డాక్టరు పట్టాభి గారు చాలా లోభ్యుడు. ఆయన సంగతి ఎరిగి ఉన్నవారికి ఈ విషయంలో ఆయన చేసిన ఘోరమైన అపచారము ఆశ్చర్యం కలిగించదు. ఆయన రాజకీయ జీవితంలో ఇటువంటి అక్రమచర్యలు చాలా జరిగించారు.

పట్టాభి సీతారామయ్యగారు చేసిన తప్పు ఫలితముగా ఆంధ్రలో స్వాతంత్ర్యోద్యమ చరిత్రలోను, తెలుగుభాషా సమితివారు ప్రచురించిన విజ్ఞానగర్వస్వము తెలుగు సంపుటాలలోను కూడ కీ॥ శే॥ శిం॥ రాజా నుబ్బారాయుడుగారి పేరులేకుండా పోయినది. ఎంత అన్యాయము.

సత్యము చాగదు. ఎప్పటికైనా పైకి పస్తుంది. కృష్ణ జిల్లా స్వాతంత్ర్యయోధుల సంఘ అధ్యక్షులైన నామితులు శ్రీ కాట్రగడ్డ మధుసూదన రావుగారు, కృష్ణజిల్లా జాతీయోద్యమ

జక్కన కవితా చాతుర్యము

- శ్రీ వీ. క్రిష్ణప్ప, ఎం. ఏ.

ఆంధ్రవాఙ్మయమున స్వతంత్ర కావ్య రచన సాగించిన వారిలో జక్కన మహాకవి ఒకరు. జక్కన అఖిలకవి మిత్రుడు, కాలదా దయావిధేయుడు, అన్నయామాత్యపుత్రుడు, పెద్దయామాత్య పాత్రుడు. నాడు ప్రచారిములోనున్న విక్రమార్కుని కథలను గూర్చి 'విక్రమార్కు చరిత్రము'గా రూపొందించి, సిద్ధము మండ్రికి ఆంకితము గావించెను. విక్రమార్కు చరిత్రము. ఆప్టేశ్వరము లలో నందముగా నలంకరింపబడిన కావ్యము. జక్కన సుకవి స్తుతిలో ఎఱువ వరకే ప్రచురించబడన జక్కన మహాకవి ఎఱువ తరువాతివాడని చెప్పవచ్చును.

జక్కన తన కవిత్యమును గూర్చి జన్నయ సిద్ధమంత్రి యిట్లు సంభావించినట్లు కావ్యపీఠికలో వ్రాసికొన్నాడు

‘చక్కన నీ కైదువిద్యము
చక్కన నీ కావ్య రచన చాతుర్యంబుల్
చక్కన నీ వాఙ్మేఖరి
చక్కన నీ వంశమహిమ జక్కన సుకవీ’
(1-23)

చరిత్రను వ్రాసి స్తున్నామని దీని విషయంలో నాకు తెలిసిన సంగతులు చెప్పమని నాదగ్గరనున్న కొన్ని చరిత్రాంశాల తాలూకు రికార్డులు ఇచ్చి తోడ్పడవలసినదని కోరిగా నేను కొన్ని ఆధార పత్రాల నిచ్చాను. వీటిని Xerox తీయించుకున్నారు. ఆ సందర్భంలో శ్రీ శిం॥ రాజా నుబ్బారాయుడుగారిని గూర్చి నాదగ్గరనున్న పాతపైపు కాగితాలను కూడా ఇచ్చాను. దీనిని గూర్చి ఒకచిన్న వ్యాసము వ్రాసి పత్రికలకు పంపడం యుక్తమని నోచి, వార్ధక్యమువల్ల ఓపిక తగ్గినా ఈ వ్యాసమును వ్రాసినాను.

... - ...

‘స్వాభావిక నతకవితా

ప్రాధికముల మధ్యభాషా బ్రాధిమ

జెప్పన్

భూభవంబున సరిలే

రాభాతి వీలు దక్క నన్నయ జక్కా’

(1-24)

పై పద్యముల కలన జక్కన పాండిత్యము, కావ్యరచనా చాతుర్యములు, వాఙ్మర, వంశమహిమ చక్కన అనియు స్వాభావిక నతకవితా ఉభయభాష ప్రాధిమ్య చెప్పబడిన ఘనదనియు తెలియును. విక్రమార్కు చరిత్రము ఒకటి నాంధ్రము పైవిషయములెరిశయోక్తులు కాదనవచ్చును.

జక్కన విక్రమార్కుని కథలు పదునాల్గు ఎం॥లో చేర్చినాడు కంధ, ఘంత్రి, దండం, పాంకొళ్ళి, రత్నపాత్ర, కథ, పాంకొళ్ళి సహాయముతో బ్రహ్మలోకము, జేరి బ్రహ్మచే బ్రహ్మస్త్రము పొందిన కథ, కాళికాదేవిని పెప్పించి సామ్రాజ్య పదవి, చిరాయువు సంపాదించిన కథ, రుక్మ-హాస్వతుల పోటిలో మేలిని నిర్ణయించిన కథ కనక కమలం లో కుదిరి నూర్యుణ్ణికలసి మణిని పొందిన కథ. అడవిలో నాడుగాని ఆర్తనాదం ఆపి, కావవిమోచనము కల్గించిన కథ. విదగ్భరాజుని గెలిచి వాని కూతురు అనంగవతిని చేపట్టిన కథ మునికి ప్రత్యక్షముగాని దేని విక్రమార్కుడు ప్రత్యక్షంపడేసి మునికి వరవిప్పించిన కథ. సామ్యునిల్లిన విక్రమముని కాపాడిన బ్రహ్మణుని చేరదీయ, అతడు రాజాపిడ్డ నగల కొలుకు చెప్ప రాని పనిచేశాడని రుక్మ ద్యోగులు దండంపబోగా వలదని వారిచిన కథ. కంచిలో నరమోహినిని క్రీడించుటకు వెళ్ళి రాక్షసుణ్ణి సంహరించి నర

మోహినికి కమలాకరునికి పెళ్ళిచేసిన కథ. పేద బ్రాహ్మణుని బతులు విక్రమము రాక్షసునికి ఆహారముగా బోయిన కథ. మూడు కథలకు మూడు సమారాసములు చెప్పి కథావలెని ముమ్మాగు మాట్లాడు నట్లు చేసిన కథలు. విక్రమార్కుడు నాథించిన విజయములు కొన్ని తెనకొలుకు, మరికొన్ని యితరుల కొలుకు. మెత్తము మీద విక్రమార్కుని అశ్శుత కృత్యములు వర్ణింపబడినవి. కాబట్టి కావ్యము వీరిరస మనవచ్చును.

జక్కన కవిత్వములో కవిత్వయు వారి కవిత్వ లక్షణములు కనబడును. జక్కన కవిత్వమును మాత్రము సుకవి స్తుతిలో, సర్వోత్కృతము గమనార్హము. జక్కన సామెతలు వాడుటలో వన్నయను, వాక్కుక్కిలో తిక్కనను, వర్ణనా సందర్భములలో ఎఱునను అనుకరించినాడనవచ్చును. వన్నయ తన భారతరచనను నానారుచిరార్థ సూక్తి నిధయై నట్లు నాసికొన్నాడు. జక్కన కూడ విక్రమార్కుని కవిత్వమున తెలుగు నీతులే కాక సంస్కృత సూక్తులను కూడ విపులముగ సందర్భము సాముగ వాడి యున్నాడు. అవి నీతి బాహ్యములై కాశ్యతములై యొప్పుచున్నవి.

రాజు చెంతకు వచ్చిన యొక కాంత విషయమును సూటిగ చెప్పక గొంక తిరుగుడుగాఁ జెప్పఁబోవరాజు నామెతో బల్కిన పల్కుకవి.

‘పలుకుల నేర్పులం జెవుల
పండువు జేసితి వింత నేపు నా
పలుకు శిలాక్షరంబుగ ను
భంబది శీఘ్రముగాగ నంతయుం
దలియగ జెప్పు మింక భవ
దీయ సమాగమన ప్రసంగముల్
జలజదళాక్షి యేమిటికిఁ
జల్లకు వచ్చియు మంత దాపగన్.
(788)

ఇక్కడ ‘చల్లకువచ్చి మంతదావట మెండుకు’ అను సామెత హృద్యముగ సందర్శించితముగ నొదిగియున్నది. అట్లే రాక్షసులచే బాధింపబడుచున్న కమలావలెని విక్రమార్కుడు గాంచి భయపడకు మనిన సందర్భమున రాక్షసులు రాజుతోఁ బల్కునపుడు ‘గుడి మ్రింగు వారికి నంది పిండి వడియ మను పల్కె యుం నే పుడమిలోన’ (2-238) అను సామెత మిక్కిలి హృద్యము. జక్కన సంస్కృత సూక్తులను కూడ విరివిగా వాడినాడు.

‘కామోన్మోపి నపశ్యతి’ (3-68)
‘పరోపకారార్థ మిదం శరీర’ (5-226)
‘ధృష్ట్య త్వరితా గతిః’ (2-180)
జక్కన మహాకవి ఆశ్రమేడిత పదములను చక్కగ వాడినాడు. పదాలు ఆశ్రమేడించి వాడుట ఆంధ్రభాషా సౌందర్యమునకు నాటపట్టు. భూసురవరుడయ్యెట మృశుడై పడియుండగ గతి లొక యిట్లు లనియె.

‘పుట పుట నగు చనుగవపై
బొటపాట గన్నరు దొరగ బురపుర
బొక్కం
దటతట గుండెయ ల దరగ
గటకట యునోము ఫలముగా కేసును
చున్’ (7-152)

ఇట్లే పోసి పోసి, ఉమిని యుమిని, ఇచ్చియిచ్చి, పాటి పాటి, గారలి పారలి, తనరి తనరి మొదలగు ఆశ్రమేడిత పదాల నందముగ వాడి యున్నాడు జక్కన.

పాత్రల బాహ్యకారములను స్వభావ నిద్రముగ వర్ణించుటలో జక్కన మేటి. వీటి ఒడ్డున నున్న విప్రకుమారుని బాహ్య రూపముకు కళ్ళకు గట్టినట్లు హృదయములో హత్తుకొనునట్లు తేట తెనుగు పదాలతోఁ గూర్చి వర్ణించెను.

‘నిన్నెల జరియిడ్డ వెండి తీగల బోలు
యన్మోపతంబు లలుత నమర
గన్నె చెంగల్య పూవన్నె మించిన నీరు
కావి నోవతి గట్టు కటిఁదలిర్ప

వెలి దమ్మివిరిమిది యెలదేటి గతి గంగ
మట్టిపై వేలిమి బొంగువనగ
నీల కంకుకముపైఁ గలించు ముత్యాల
విగ్గమున నీగ గమ్మవిరులు మెలయ
లలితి నవయోవనారంభ కలితయైన
‘మేని మెలుగులు మెలుగుల మెలుగు దెగడ’
జంద్రధగు కృప బ్రహ్మవర్చసము గన్న
మారు డన కొప్పు విప్రకుమారుఁ గాంచె’
(7-143)

అట్లే స్వతీయాశ్వాసములో ధరణీపతి పాదినే తెంచిన తపసి వర్ణనకూడ హృద్య యై యొప్పుచున్నది.

జక్కన వసంత, వర్ష, శరదృతువులను వర్ణించెను. విక్రమార్కుడు విదర్భునిపై దండెత్తిన శక మహీనాథుపై యుద్ధమునకుఁ బోవుటకు ముందు వర్ష ఋతువును, ఆ పైని శరదృతువును, విక్రమార్కుని వైదర్భీపుత్రికతోడి వివాహ నంతరము వసంత ఋతువును వర్ణివిరియు నట్లు వర్ణించెను. వసంతలక్ష్మీ చూచుటకు ‘తిలకములై నిరుపమాన తేనోగరి మతో తిలకములు తరళ నయన తిలకములు నగు’ తిలకము లొప్పినట్లు వర్ణించెను. వర్ష ఋతువును రాజా శ్రేతయా శ్రవణ కుభిసూచకముగాను వసంతఋతువును దంపతులకు వివాహమున కనుకూలముగాను వర్ణించెను.

జక్కన దైవభక్తిగలవాడు. శ్రీశైల, కంచి వర్ణన సందర్భములలో వెల్లడించిన విషయములు జక్కనకు యాత్రలపైని, దైవభక్తిపైని గల మక్కువను వ్యక్తము చేయుచున్నవి. శ్రీశైల వర్ణనచేయుచు ‘నాత్రోవ రెండు మూడడ్డు లేగినమాత్ర సకల జన్మముల దోషములు పాయు; నత్యంత నిరుతియై వర్గిరి కేగిన బరమ సాయుజ్యంబు బడయవచ్చు’ అని వెలిబుచ్చుటయు, కంచివర్ణన చేయుచు ‘కంచి జూడని కన్నులు కన్ను లగునె’ అని వక్కాణించుటయు కవి పల్కులుగా సరిగణింపవచ్చును.

జక్కన ముక్తపదగ్రస్తమును మక్కువతో నుపయోగించినచోట్లు లవు. ముమతి నుతుడు సైన్యసమితి నిట్లు నడిపెను.

‘ద్విరదములకు నరదములును
వరదములకు నశ్వములును నశ్వములకున్
నరభటులును వరభటులకు
నరిగెల వీరలును బన్నిరగ్రేసరులై’
(4-5)

ఏనుగులకు రథములు, రథములకు గుఱ్ఱములు గుఱ్ఱములకు భటులు భటులకు వీరలు ముందుండు నట్లు పన్నిరి. ఇక్కడ పద్యపాదాంతమును బాదారంభముగా గ్రహింపక పదము వెనుక మహాపదాన్ని ఆపదాన్ని ముక్తపదముగా జక్కన గ్రహించి చమత్కరించినాడు.

జక్కన ఏదైన విషయమును పరితల హృదయములో హత్తుకొనునట్లు చెప్పదలచుకొనునపుడు పద్యములో ప్రతి పాదములో ప్రాసస్థానములందు ఒకే పదమును వాడును. జక్కన ధనమును గూర్చి వివరించుచు :

‘ధన మూలము జగముంతయు
ధనవంతుని కిష్టమగు పదార్థములెల్లం
దన చేతిలోని వగుటను
ధన మార్జింపగ నెవ్వధంబున వలయున్’
(2-173)

జక్కన భావములు మిక్కిలి రమ్యములు. సిరిని గూర్చి యిట్లు చెప్పెను.
‘ఏలా దాచెద రత్నము
లేలా యర్థులకు బెట్ట లేలా కుడువం
జాలరు నిలువదు సిరిపెను
గాలికిఁ గంపించు దీపకలికయుఁబోలెన్’
(2-184)

సిరిని పెనుగాలిలో గంపించు దీపముతోఁ బోల్చియు తృప్తినిందక ‘సిరియును నాయువు గడు నస్థిరములు’ అనియు నిరూపించెను.

ఈవిధముగా జక్కన కవిత్వము రమ్యమై సహృదయ రంజకమై యొప్పుచున్నది.

తెలుగువిఘ్నేశ్వర కల్యాణము వ్రాసిన మరాఠీకవి

- “ఏ లో కీ”

దక్షిణ భారత దేశమును ఏలిన వారిలో ఏకోటి ఒకడు. ఇతడు క్రీ. శ. 1735-86 ప్రాంతమువాడు. ఇతడు తంజావూరు నేలినరాజు, విఘ్నేశ్వర కల్యాణము, ద్విపద గామాయణము అనునవి ఇతని రచనలు. రామాయణము సంశ్లేషముగా గలదు. విఘ్నేశ్వర కల్యాణము కూడ ఇంతవరకు అచూడలేదు. ఇది తంజావూరు మహారాజు శరభోజి సరస్వతీ మహాలునందు భద్రపరచబడి, మైక్రో ఫిల్మ్ ను మనప్రభుత్వము వారు కూడ భద్రపరచినారు.

:- విఘ్నేశ్వర కల్యాణ కథ :-

కులజ మహారాజుచేత నిర్మింపబడిన మహాదేవ పట్టణము నందు ప్రసన్న ధవళ వరాహస్వామి ఉత్సవమంటపము గలదు. అందు యజ్ఞయాగాదులు చేయుచున్న సమయములో నచటికి నారదుడు వచ్చి చూచి, ఇది తపోయోగ్యమైన స్థలమని భావించి వ్యాసముగండ్రునితో చెప్పెను. అప్పుడు వ్యాసుడానందించి నారదునితో కూడి మహాదేవ పట్టణమునకు వచ్చెను. వీరు వరాహస్వామిని దర్శించిరి. అచటి శృంగారవనమందుండి భారతం వ్రాయవలెనని తలచి విఘ్నేశ్వరుని ప్రార్థించెను. అతడు వచ్చెను. తరువాత సరస్వతిని ప్రార్థించెను. ఆమె సిద్ధి బుద్ధియును కన్యలతో బయలుదేరి మహాదేవపట్టణమందలి వరాహస్వామి ఉత్సవ మంటపమునకు వచ్చెను. సిద్ధిబుద్ధి కన్యలను జూచిన విఘ్నేరుడు మోహించి,

‘చక్కని చెలులార మీరెవరె! నాతో

..... నోటనాడరె!

ముద్దువన్నులు జూచి మోహించి
యొన్నాను! మోవి తేనెల నిచ్చి
కరుణించరె!

గ్రక్కన వన్ను జేరి కాగిలించరె!
యిపుడు కామునికేళిని కదిసి
గూడరె!

అని ‘విఘ్నేశ్వరుడనగా నతనితో సిద్ధి
బుద్ధి కన్యలు ||

‘ఏండు యెవ్వండె వోయమ్మ!
నోడు గూడ రమ్మనెనమ్మా!
సరసముగ మాటాడె నమ్మా!
సరసుండు నీం దెవ్వండోయమ్మా!

చచ్చులంట వచ్చె నమ్మా!
చక్కర మోవి యిమ్మనెనమ్మా!

అని కన్యలు పలుక వ్యాసులు విఘ్నేశ్వరుని భారతము వ్రాయమనగా కీ మనీషిగా! గాసము లేనికొలుపు నెవరు జేతురు? పూజలేః దేవుడువరమిచ్చునా? సిద్ధిని బుద్ధిని ఇచ్చి పెండ్లిజేసిన భారతము వ్రాసెదనని పట్టుబట్టెను.

అప్పుడు వ్యాసులు, శారదలు, నామని పిలిచి. పార్వతీసాగుల ఆజ్ఞగాని దేవతలు దిక్పాలకులు ముప్పదిదిక్కు (81) లోటి దేవతల గూడి త్రిమూర్తులురామహాదేవ పట్టణముమందు ఏకేంద్రారాజులు, నందివాహనుండువచ్చె. బ్రహ్మరామాణుడై గణపతి లగ్నము గావించిరి. శోభనము చేసిరి. విఘ్నేశ్వరుడ భారతమువ్రాసె. కీర్తి, సంతాన, ఆయరాశోగ్యములు చేకూర్చు మని భవాళంకర, తక్కినారాయణుల వేడగ నారదతుంబురాదులు గానంబులు గావించిరి. ఇట్టి కుభకర కల్యాణము గావించి ఘనత మరాఠి రాజులకే దక్కినది.

“శ్రీ శివరంజని” - శతక సారబాలు

- శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ సన్యాసిరావు.

సాశకుండరశైలిలో అర్చితరశశ్రీప పద్మావతీ కూడిన ‘శివరంజని’ శతకము నూతనపథంలో పాగిన రచన శ్రీకా క్షరం జిల్లా లింగాలవలస ఉన్నతపాఠశాలలో తెలుగు పండితులుగా ఉంటూ దశాధిక రచనలు చేసి తెలుగు సాహితీ లోకానికి సుపరిచితులైన శ్రీ ముగంధం శంక రాచాగ్యులుగారిచే విగచితిమిది

వీరు యోగసాధనా సంపన్నులు ప్రతిభగల సాహితీ సాధకులు వీరింటి పేరికి తగినట్లు వీరి వృద్ధయం చందన నృపశం, వీరి కవనము మాధుర్యంగా సరళంగా సుందరంగా కొనియాడ దగి యుంది.

రంగ రాయ పురీవాసి, వీరి నన్ను బ్రోవ నా నాయశేష, నమో మహేశ!

యను ముటుముతో ఇందలి నీలము లన్నియు సాక్షాత్కరించి సరదాగా శ్రద్ధగా పాఠశలను చదివిస్తాయి ఇందలి పద్యాలు రెండువిధాలు. నీలినందించునవి, భక్తి మార్గమునకు గొంపోవునవి.

ఈ శతక ముద్రణకు ద్రవ్యము నొసగిన దాతలు పొందూరు వాస్తవ్యులు శ్రీ పున్నాన నారాయణ రావుగారు. వీరు శివభక్తులు, శివారాధకులు, శివలయ నిర్మాతలు. వీరి నిర్మల చిత్తము సాహితీ దానమున కుపకరించి యీమహత్కార్య మును గావించి వారి వ్యక్తిత్వమునకు వన్నె చేకూర్చినది.

తొడరి వూజించి నీ కృపబడయలేని జనుని జన్మంబు వ్యర్థంబు జగతిలోన’ వంటి పంక్తులు మానవజన్మ సార్థకతకు మార్గమేదో చూపిస్తాయి.

ఓ శివా! నన్ను కాపాడనిచో అన్యు పార్వతితో చెప్పి తగవు పెట్టెదను. గంగమ్మతో ఫిర్యాదుచేయదును. గణేష్

వణ్ణుభి. వీరభద్రులతో చెప్పెదను. అంతటితో ఆగి పోను నందితోను నాశం ద్రములతోను చెప్పకొందును. అని చెప్తున్న పద్యమీ శతకానికి హైలెటు.

ఆశ మానవశంక పాశమనియు సకల అన్యాలకు మూలమనియు ప్రబోధింప బడింగ ‘శంక సంకటములకు మారయగు’ లో ‘శంకతాత్మావినశ్యతి’ నానుడి ధ్వని స్థూంది తొందర పాటుచే కీర్తి, వివేకము, ధనము, సుఖము, బుద్ధి, ముక్తి శక్తి తొలగిపోవునని ఆపదలు గొని తెచ్చునని సమాజానికి హితవుపలికేరు.

‘నిష్కామ కర్మనునిండుగా నాకిమ్ము’ లో గీతాప్రబోధ మంది: ‘సర్వభూతము లందు సర్వేశ్వరునిఁ జూచు’ -లో ‘ఈశ్వ రోహం స్వ భూతానాం’ - ధ్వని స్థూంది.

‘మానవత్వము మదిలోన మరచరాదు’ జీవహింస నెన్నండును జేయరాదు’ అన్న కవివాక్కు ఆదరిణీయమై ఆచరణ యోగ్యమై అలంకరించునుంది.

వసుధ సజ్జనులతో వాదమాడగరాదు గురువేదముల నింద జగుపరాదు ‘విద్యజ్జ నుల చేశ్య విడిచిపెట్టగరాదు. కుమతు లతో జతఁగూడరాదు. బోటితో తగవును బొందరాదు. అధికముగ నిద్రఁ బోవుట యాపదలకు గ్రుంగి పోవుటఁ గూడగు. నిర్మలాంగవంటి నూక్తులు నేటి సమాజాని కెంతయో ఉపయోగకర ములు. ఇట్టి నూక్తులందు కోకొల్లలు.

‘అధికంబుగ మాటలాడ దగదని తలచు మీరిన పని సల్పుట కూడదని’ వంటిపంక్తులు చిలకమర్తి వారి గయో

పాఖ్యాన మందలి ‘తలచు మీరిన పని నేరుదగిన దనియె’ పంక్తులను స్ఫురింప జేస్తాయి.

సద్వివేచన లేని శుభవచన ధర్మ రక్షణలేని ధరణీశ్వరుండేలే?’ వంటి పంక్తులు నిత్యసత్యా. ‘ధైర్యమే జను లక్ష్య కాస్తానవీర మితాలమున’ ఈ సంసార జలధిని దాటుటకు ధైర్యమనెడి నావయవసర మని పలికిన పంక్తి పసం దుగా ఉంది.

ఇంద్రియ నిగ్రహముకలవాడే నిన్నుఁ జూడగలడని, ఇంద్రియ నిగ్రహము కాంటి యనియు మనోబలమనియు ఆయుర్గాయ మనియు లేదన్న, బుద్ధి యనియు ఈశ్వరుని కృపకదియే మూల మనియు చెప్పిన పద్యాలు వేదోపనిష త్తుల సారము సరళ ముఖ్యశైలిలో చెప్ప బడిన వీరు సాగరదలాల్ని కమండల ముం దిమిడ్చిన్న ట్లున్నది. కవిగా రభినంద నీయులు.

పేరాస గలవాడు. పెను లోభి, గర్వాంధుడు, కామార్తుడు, విద్య నేర్వని వాడు, కల్లుద్రావెడివాడును, వల్లమల్లికి వరకట్నములు గొనువాడును, సంఘ విద్రోహులనియు పరులపై ఆధారపడగ రాదనియు చెప్పిన పద్యాలు వృద్ధ్యంగా హితవును వ్యక్తీకరిస్తున్నవి.

అటవట శబ్దాలిత్వముతోడి పదముల పొందికలు రామరాజ భూషణుని వసు చరిత్ర యందలి శబ్దశాండర్యాలను చవి చూపిస్తాయి. వీరిశతకము భక్తితత్త్వ మున కాలవాలమై నూక్తుల నితయయై శోభాయమానంగా ఉందను టితికయొక్తి కాదు.

వీరికి నా అభినందన చందనాలు, వందన మందారాలు.

....

తెలుగు రామాయణములలో అయోధ్యాకాండ ప్రారంభము

- శ్రీరాం రంగరావు.

శ్రీరామచంద్రమూర్తి సర్వ భారతీ
యుల కారాధ్య దైవము, వాని కథ
రామాయణము. అది అమృత ప్రవా
హము ఆ సుధాసదీ ప్రవాహమున
నెచ్చటి నీరై నను మధురమే. దాహము
దీర్చ సమర్థమైనదే. ధర్మరక్షణార్థమై
శ్రీమన్నారాయణుడు భువి నవతరించి
నది బాలకాండము కాగా, నామహాను
భావుడు అధర్మమును శిక్షించుటకై
బయలుదేరినది 'అయోధ్యా కాండము'న.
ఇట్టి అయోధ్యా కాండము ప్రారంభమును
రంగనాథ, భాస్కరరామాయణములు
ప్రారంభించిన విధమును వివరించుట
ప్రస్తుత వ్యాసలక్ష్యము

రంగనాథరామాయణమున దశర
థుడు శ్రీరామునకు పట్టాభిషేకముఁ
జేయఁగలనని మంత్రి సామంతపురోహి
తులతోడ, క్రుజలతోడఁ గొలుపునీరి
యాలోచించుటతో నయోధ్యాకాండ
ప్రారంభమైనది. ముమ్మేదటగ శ్రీరా
ముని గుణ విశేషములు వివరింపఁబడినవి.

భాస్కరరామాయణ ప్రారంభము
గూడ రంగనాథ రామాయణమువలెనే
యున్నది. కాని రంగనాథ రామాయ
ణము లోలత శ్రీరామ గుణస్తుతినిఁ
గానించి పిదపదశరథ సమాలోచనమును
ప్రసక్తింపగా, భాస్కర రామాయణము
శ్రీరామ పట్టాభిషేకమునైన దశరథుని
సమాలోచనముతో ప్రారంభమైనది.

చాల్మీకి రామాయణమున భరతుఁడు
మేనమామ యింటి కేగుటతో నయోధ్యా
కాండ ప్రారంభింపబడినది

'గచ్ఛతా మాతుల కలం
భరతేనత దానఘః
శత్రుఘ్న నిత్య శత్రుఘ్నః,
నీతిః ప్రీతి పురస్కరః
(అయోధ్యాకాండ 1వ సర్గ-1వ శ్లోకము)

(భరతుఁడు తన మేనమామ యింటికిఁ
బోవుచు - కామము, క్రోధము మున్నగు
వానికి కారణమగు వ్యసనములు లేనివాఁ
డును. అంతః శత్రువులగు కామక్రోధ
మాత్సర్యములను జయించినవాఁడును
అగు శత్రుఘ్నుని తనతో తీసికొని
పోయెను. శత్రుఘ్నుఁడును భరతుఁడు
సలువగా ప్రేమతో అతని ననుసరించెను)

సతతస్యవస ద్భృతా
సహసత్కారసత్కృతః
మాతులే నాశ్వాపతి నా
పుత్రస్త్వే న లాలితః
(అ. కా. ప్ర. సర్గ-2 శ్లో.)

(భరతుఁ డచట తన మేనమామయగు
యదాజిత్తు విశిష్టమైన భోజనములు -
వస్త్రములు - ఆభరణములు మున్నగు
వానితో సత్కరించి, పుత్రులపై
ప్రేమతో సమావముగ ప్రీతితో లాలిం
పగా, తమ్ముడగు శత్రుఘ్నునితో కలసి
యట నివసించెను.)

'తత్రాపి నివసంతో తౌ
తర్వయోచాచకానుతః
భాతౌ స్వరతాం వీణా
వృద్ధం దశరథం నృపహి.
(అ. కా. ప్ర. సర్గ - 3 శ్లో)

(తమ కిష్టములగు వస్తువు లన్నింటితో
మేనమామచే తృప్తికొందింపఁ బడుచు
నచట నివసించుచు కూడ, వీరులగు నా
భరత శత్రుఘ్నులు ముసలివాడగు దశ
రథమహారాజును తలంచుచునే ఉండిరి.)

'రాజా పితౌ మహాతేజా
స్సస్మారప్రోషిత ముగ్రా
ఉభే భరత శత్రుఘ్నౌ మహేంద్ర
వరుణోపమా
(అ. కా. ప్ర. సర్గ - 4 శ్లో)

(యోగ్యులగు కుమారులు లభించు
టచే మిక్కిలి వెలుగొందుచున్న దశరథ
మహారాజు దేశాంతర మందున్నవారును,
దేశేంద్రుఁడు - వరుణుఁడు. ఈ యిరువురి
వలె ప్రగఱిమైత్రితో నొప్పువారును తన
యిరువురు కుమారులు అగు భరత శత్రు
ఘ్నులను స్మరించుచుండెను)

'సర్వ వివతు తస్మై హే
శ్చత్వారిః పురుషర్షభాః
స్వశరీరా ద్వినిర్వృత్తైః శ్చత్వారిః
ఇవబాహవః (అ. కా. ప్ర. సర్గ - 5 శ్లో)
(ఆ మహారాజునకు పురుష శ్రేష్ఠులగు
నలుగురు కుమారులును తన శరీరమునుండి
వైదవడిన నాలుగు చేతులవలె ప్రీతి
పాత్రులే.)

పై పేర్కొనిన ఐదు శ్లోకముల తెలు
వారి శ్రీరామ గుణవర్ణన మున్నది. ఆ
సర్గనతో రంగనాథ భాస్కర రామా
యణములు అయోధ్యాకాండను ప్రారం
భించిరి. కాని చాల్మీకి మహర్షి లోలుత
పై శ్లోక పంచకము నేల పేర్కొనెను?
అయోధ్యాకాండ లోని ప్రధానవిషయ
మునకు ఈ శ్లోక పంచకమునకు గల సం
బంధ మెట్టిది? యనునది చూడఁదగిన
విషయము. ఈ సందర్భము మహేశ్వర
తీర్థ వ్యాఖ్య తిలక వ్యాఖ్య, గోవిందరాజీ
యము లందు వ్యాఖ్యానింపఁబడినది.
అత్ముణుఁడు మహదాశ్రయముగోరి
శ్రీరామ నాశ్రయించినట్లు శత్రుఘ్నుఁ
డును భరతు నాశ్రయించెనని మహా
శ్వర తీర్థ వ్యాఖ్య. ప్రీతిచే భరతు నాశ్ర
యించె నని యుండుటచే అచేతన భిన్న
త్వము తెల్పి, సారాంశముగా భక్తుః
భగవత్పరాధీనత శత్రుఘ్నునివలె నుండ
వలె నని వ్యాఖ్యాత లభిప్రాయపడిరి.

కథాపరముగా కొన్ని విశేషముల
న్నవి. అయోధ్యాకాండమున శ్రీరామ
పట్టాభిషేకభంగము ప్రధానవిషయము
అందుకు కారకురాలు పైక. ఆ మె యట
ప్రవర్తించుటకు కారణము భరతుఁడు

పట్టాభిషిక్తుడు కావలెనన్న యామె కోరిక. ఈ కారణమున నకారణముగ లోకమున భరతుడు నీలాపనిందకు గురియైనాడు. కాని గుణవిశేషములచే భరత శత్రుఘ్నులు శ్రీరామునకు సోదరులే కథయందలి ప్రధాన పషయము దానికి సమాధానము ఈ తొలిశ్లోకములలోఁ జెప్పఁబడినది.

శత్రుఘ్నుడు అమరహితుడు. శత్రు శత్రువులైన అరిష్టద్వర్తములను విడిచిన వాడు. మహానుభావుడు అట్టి శత్రుఘ్నుడు ప్రీతితో భరతుననుసరించి భరితుని మేనమామ యింటికిఁగి వాడు. అట్టి నిత్య శత్రుఘ్నుడైన మహానుభావుడు భగతు నాశ్రయించుటచే భరితుఁడెంతను మహానుభావుఁడని తెలియుచున్నది. అనఁగా అగ్రజానికిఁ గాక తనకు రాజ్యము సమకూరిన బాగుండునను ఊహ భరితున తే కోశమునను లేదని కవి ధ్వనిగా స్పష్టీకరించినాఁడు.

అయోధ్యా కాండమున ముఖ్యమైన పాత్ర కైక. ఆమె స్వార్థపరురాలై శ్రీరామ పట్టాభిషేకము చెడఁగొట్టినదనియు, కుమ్రురాలై పుత్రుఁడైన శ్రీరాముని నిరణ్యములను గెంటినదనియు లోకము స్వధా భావించుటకు తగినంత యాస్కార మీ కాండమునందు గలదు. అందుకు సమాధానము నూచనగా నీ పై శ్లోకములలోఁ గలదు. పై శ్లోకములలో రెండవ శ్లోకమును చాడుడు. కైక సోదరుఁడను యుధాజిత్తు భరత శత్రుఘ్నులను పుత్రులపై ప్రేమతో సమానమగు ప్రీతితో లాలించెనని యున్నది. దీనినిబట్టి కైక పుట్టి నింటి వారు ఉత్తములని హీనమనస్కుల స్వ భావమైన యనుయాదులు లేని వారని తెలియుచున్నది. అట్టితిట్టి కైక మాత్రము గప్తయగునా? నూత్యార్థములను గ్రహింపుడని కవి హెచ్చరించినట్లేనది. అందుకే వేలాది సంవత్సరములకు పూర్వము

వ్యాఖ్యాతలు రామ కుణమును నూత్యముగాఁ బరికిలించిరి. అధ్యాత్మ రామాయణములన్నియు కైకను కారణజన్మరాలినిగా వివరించినవి. బ్రహ్మజ్ఞచే సర్వస్వ కైక జిహ్వగ్రముననిల్చి యట్లు పల్కించినదని వ్యాఖ్యాతల యభిప్రాయము. అప్పుడు కాని నారాయణుడు నేలకు దిగిన ప్రయోజనము సమకూరదు గదా?

ఈవిషయమునే యరణ్యకాండమున శ్రీరాముఁడట్లు సూచించినాఁడు. శ్రీరాముడు అరణ్య కాండమున తొలుతి ఎదుర్కొనిన రాక్షసుడు విరాధుడు. వానితో రాక్షస సంహారము పారంభమైనది. వాడు సీతను చంకనిడుకొని పోవుచుండఁగ శ్రీరాముఁ డిట్లని వాడు.

‘యా న తుష్యతి రాక్ష్యేన
పుత్రార్థే దీర్ఘ దర్శినీ
యయాహం సర్వభూతానాం
హితః ప్రసాపితో వనం
అద్యేదానీం సకామా సా
యా మాతామమ మధ్యమా.
(అరణ్యకాండ - 2వ సర్గ - 19 శ్లో)

ఇచట శ్రీరాముడు కైకను ‘దీర్ఘ దర్శినీ’ యనినాడు. అనఁగా నుదీర్ఘ దీర్ఘవిషయమున జరుగ నిలసిన మంచిని గుర్తించఁగలట్టిదని భావము. అది విరాధునితో ప్రారంభము. అందువాపలుపురకు మోక్ష ప్రదాతగా శ్రీరాముడు భాసించినాఁడు అందుకు తగిన భూమికను శ్రీమహాలక్ష్మి, ప్రకృతి స్వరూపమయైన సీతయే నిర్ధరమను. ఆమె విరాధుని చేరిన దనఁగా నాతినికి కర్మ పరిపాకమైన దనియు మోక్షము నిమ్మనియు శ్రీరాముని నాడే శించినదని భావము. సారాంశమేమన రామోపతారరహస్యము కైక గుర్తించినదని భావము. కనుకనే యీమె దీర్ఘ దర్శిని.

ప్రారంభము నందలి రెండవ శ్లోకము కైక కారణజన్మత్వమును సూచించుచున్నది.

మూడవ శ్లోకమున సర్వభూతముల మధ్య నుండియు భగత శత్రుఘ్నులు దశరథుఁ డలచుచుండిరని చెప్పఁబడినది. అనఁగా పితృభక్తితో భరతుఁడు కూడ శ్రీరామ తుల్యుఁడై యని భావము.

చివరిగ దశరథుడు తన నలుగురు కుమారులను ఒకే శరీరమున మొలచిన వాల్లు చేతులుగా భావించి నట్లున్నది. ఇచట ఒక విశేషము సూచింపఁబడినది. నిజముననే ఈ నల్వరన్న దమ్ములు శ్రీమన్నారాయణుని యంశలేకదా! అనగా ఇందెవ్వరిలో నొన్నత్యమున్నను అది నారాయణునిదే. ఎవరిలో లోపమున్నను అది నారాయణునిదే! ఎంతగడ్డి మేటిని గాల్చుటకైనను ఒక్క యగ్ని కణము చాలును గదా! శ్రీమన్నారాయణుని యంశయే నిష్పత్తితో నున్నను నల్వరు నారాయణులే కదా! కనుక విమర్శనవేళ శ్రీరామలక్ష్మణభరత శత్రుఘ్నులు నల్వరును నారాయణాంశలే యన్న మోట ముఱవకుఁ డని వాల్మీకి పై శ్లోకమున హెచ్చరించినాఁడు.

సారాంశమేమనిన ‘అయోధ్యాకాండ కథ యందలి ప్రధానకథ యందు కలుగ నవకాశమున్న యనుమానముల కీ శ్లోక పంచకము సమాధానముల నొసంగుచున్నది.

అనువాదములైన రంగ నాథ భాస్కర రామాయణములు రెండును పై శ్లోకములకు బాల కాండాంతమున స్థూలముగ భావమును వివరించినవి. అయోధ్యా కాండా రంభమున నా శ్లోకములను ప్రసక్తింప లేదు. ఆ శ్లోకానువాదము అయోధ్యా కాండ ప్రారంభమున నుండుటే సమంజసము.

పుస్తక సమీక్ష :

“చిన్మయ కథలు”

(స్వామి చిన్మయానంద బోధించిన వేదాంత సూక్ష్మవిహస్యములు)

శ్రీ స్వామి చిన్మయానందలవారు బోధించిన వేదాంత సూక్ష్మములు అంగములై, తదుపరి ఆంధ్రుల భాగ్యములై కోరుకొండలో సైనిక పాఠశాలయం దధ్యాపక వృత్తి నవలంబించు చున్న త్రిభాషావేది, విశేష ప్రజ్ఞావంతులు, నిరాడంబరులు, నిగర్వి, ముగియగు శ్రీ. పి. మోహన్ గారిచే తెలుగు కలుగులై, చిన్మయ కథలుగా రూపుదిద్దుకొన్నవి. ముఖచిత్రంపై శ్రీ స్వామి చిన్మయానందల ముఖ చింబానో చూపరులను ఆకర్షించుచున్నది. చిన్మయపట్టికేషము, తెలుగు విభాగం, ప్రొద్దుటూరు వారంబించిన ఈ వెలుగు విశ్వమంతట ప్రసరించు గావుత!

ఇందులో 106 పేజీలలో ఇరువదివిడు కథలున్నాయి. ప్రతికథ ముద్రణోచక్కిని హాస్యాన్నందిస్తూ మూఢుల కోచురక తగిలిస్తూనే చివరలో చక్కిని వేదాంత రహస్యాన్ని బోధిస్తుంది! అటు హాస్యము, మూఢుల పట్ల అవహేళనా ద్యోతకమాత్రానే విద్యుల్లతలా వేదాంత సూక్ష్మం వెలుగు నిస్తుంది! అజ్ఞాన తిమిరంలో నున్న వారిని వెలుగు బింబవైపు మళ్ళిస్తుంది!

మానవుడు అహంకారంలో దైవాన్ని, దైవ నిర్ణయాన్ని గుర్తించకుండా ‘అంతా నేనే చేస్తాను! నేనే కనుగొన్నాను!’ నాకే తెలుసు, అని గర్వపడుతూ వుంటాడు. నిజానికి వీటన్నిటికీ మూలం స్వార్థమే. తాను ఏ చిన్న మంచి కని చేయకుండానే చాలమంచి కృత్తిగా గుర్తింపబడాలని, ఇనుమంతైనా స్వార్థం

వీడకుండానే త్యాగధనుడుగా చేరాలదాలని, తన పేరు సునర్ణాక్షలతో నిఖింపబడాలని ఎన్నెన్నో ప్రయత్నాలు చేస్తుంటాడు! ఈ ప్రయత్నాల్లో తానెంత? తన విజ్ఞానం యెంత? తాను చేసిన త్యాగమెంత? ‘నుని ఒక నాడై కానిలిచి ఆలోచించు. అట్లాంటి మనస్తత్వం గల ‘రామచంద్రం’ వంటి వారిని ‘బిడపంతులు’ లాగ యెవరో ఒకరు బుట్టలో వేయక తప్పదు! ఏదో ఒకటి ప్రారంభోత్సవం చేశా అనుకున్నాడే గాని, ‘ప్రారంభ మేమిటి? ఈ కృష్టి యెప్పుడో ప్రారంభమైంది. తాను కొత్తగా ప్రారంభం చేయడ మేమిటి? దానికోక యుత్సవమో! వేదిక! ఓహో! ‘ఇవన్నీ! హాస్యాస్పదంగా వున్నాయని నిరూపించారు ‘మధ్య ఆతిథిలో’ ఈనాటి నాయకుల కిదొక ‘చురక’!

అన్నీవున్న అహంకారియైన చక్రవర్తికి ఏమిలేని గాని వంటవాడు కన్ను తెరిపించటం చాల చక్కావుంది. ‘వంటవాడు, వసుధాపతి’ లో! నాస్తికులకి చక్కిని కనుగొప్పు. నిర్గుణుడు, నిరాకారుడు, అయిన సర్వాంశర్యామి యునికిని తెలుసుకోవటమే గొప్పతనం అంతేగాని సిరిసంపదలుకాదని వివరిస్తుంది కథ!

కృషితో నాస్తిమర్బిక్షమనేవాక్యాన్ని బలపరుస్తోంది ‘అనంతమి అదృశ్యహస్తం’ ప్రతి మనిషిలోనూ వున్న దైవాంశను గుర్తిస్తే చాలని రైతు ఆర్థం చేసుకోగా, ప్రకృతి ప్రతి కదలికలోనూ దైవం యొక్క హస్తం నిగూఢమై యున్నదని మూర్తి పాత్ర విశ్లేషిస్తుంది.

ఇహలోకంలో నున్న సంపదలతో తృప్తిపడి పరలోకాలోచన లేనివారికి ‘కాశీరాజు’ జ్ఞానాన్ని ప్రసాదిస్తాడు! మానవుడు అన్నివిధాలా బాగున్నప్పుడే పరలోక చింతన కలిగి పరోపకారమూ, దైవారాధనా మున్నగువానిలో నిమగ్నుడైతే ‘కాశీరాజు’ లా జీవనగంగా ప్రవాహందాటి స్వర్గ సుఖం పొందగలడు. ఇహలోక సుఖాలలో మునిగి అహంకారియై దైవచింతన మఱిస్తే స్వార్థం, సంకుచితత్వం, గుర్రాక, దురహంకారం మానవులో మిలిమిరి అడవిమ్మగాల వలె హింసించి అధోగతిపాలైస్తాయి! అప్పుడు విచారించినా ‘ప్రయోజనం’ దూరమే! కాశీరాజులా ప్రవర్తించిన మానవుడు సద్గతి పొందుతాడు.

ధనం కన్న విలువైన తిరగని, విరగని విజ్ఞానాన్ని తమ బిడ్డలకి క్షయింపన వారే నిడమిన తల్లిదండ్రులు, ఈవిషయం ‘ఇది పోయేదే’ స్పష్టపరచబడింది! ఆపదలో కనిపించిన ఉంగరంలోని యక్షరాశి కనిపించిన వారిచ్చిన ఆస్తి! మృత్యువుకుదగ్గరైన మృత్యుంజయునిలో కొత్త జీవం పోకాయి!

కోర్కెలతో నిండిన మనసే హృదయం కాదు, ఎన్నితీరినా యింకా తీరన వోవుంటూనే వుంటాయి! దానికో సత్కాలక్షేపం వుండాలి! చేతినిండ్ల పని, తరువాత భగవత్సామ జపం లేకుంటే మనిషిని కబళి చేస్తుంది మనసే! ‘బ్రహ్మరక్షసి’ లో

మాయపారలు కప్పినచో ప్రత్యక్షంగా వున్న సత్య స్వరూపాన్ని సైతం గుర్తించలేం. తమలో దాగివున్న ప్రజ్ఞా మాయ పార కప్పిమృతి చెందుతుందని ‘మధురైక్కల మోస్తూ’ చెప్తున్నారు. క ఏమంతపట్టులేనిదైనా ముగింపు బావుం

ప్రదర్శనలోని యువకుడు, రాజు ఆ గుడిలోనే ఎక్కడోవుంటాడని పశోధించగా - కృషి చేయగా రాజు దర్శనం పొందాడు. శిల్పం అందచందాలుచూస్తూ అక్కడే వుండిపోలేదు. తృటి కాలం చూసి దాన్ని తొలగించాడు! కృతర్థిత్వ దైవాడు. భావమెంత సున్నితంగా చెప్పబడింది! సంసార బంధనాలలో సమ్మోహితుడై, ఆ ఊరిలో దిగబడక మనసును దృఢం చేసుకొని ఆ బంధాన్ని తొలగించి ప్రయత్నించే నూరి! మొదట్లో బాధగా వుంటుంది. అతి చీకటి! దాన్ని అధిగమిస్తే కాంతిరేఖ - రాజదర్శనం, రాజపదవి లభించాయి. కాంతి రేఖ - జ్ఞానోదయంగానూ, రాజదర్శనం - పరమార్థ సందర్శనంగానూ, రాజపదవి - సద్గతిగానూ చిక్కని, 'చిత్రముగా' చిత్రించబడింది. ఆ యువకునిలో నిశ్చల నిరీహ నిర్మమేష శత్రుత్వాలతో, క్లిత శ్రద్ధతో, నూత్న బుద్ధితో కలిగి ఉన్న దర్శనం పొందగలమని శ్రీ మోహనా గ్యులు 'అందంగా కనిపించే బంధులలో చిక్కుకోవ' ద్దని, మరి అందంగా చెప్పారు!

మత సహనం లేనివారు 'భిన్నత్వంలో ఏకత్వం' చదివితే, అందు 'రుక్మ' లో కనిపించే వేదాంత నూత్నతను గ్రహించి మనగలరు.

ఈ లోకం మందువేసవియైతే, మనసే 'కొంటెక్స్టాయి' దీన్ని అనుపులో పెట్టే సహనం, ఆలోచనే రజనీకాంత! కోపం తో సాధించలేని మానవుడు సహనం, ఆలోచనాశక్తి కలిగి కొంటె మనసును సర్వాస్థంలో పెట్టగలిగితే పరిపూర్ణ వ్యక్తి కాగలడు! దృష్టనూ, అనుభవకర్తనూ, ఆలోచననూ చేర్చుకొని అన్నిటికీ మూలం గీంకారాన్ని మార్గదర్శకం చేయాలంటుంది మోహనాను 'వాదం'!

విశ్వాన్ని 'ఓ అద్దాల మందిరంతోనూ, మానవుని చక్రవర్తి నోనూ, శ్వానం నోనూ, పోల్చుకు! జ్ఞాని చక్రవర్తిలా అనండి సే, భగవానుని సృష్టిలోగల యితర వాణులను, వీని గొప్ప తనాన్ని చూసి మెచ్చక ఈర్ష్యానూయలు పొందితే చివరికి ఆ 'కుక్క' గతే నని నిరూపించారు.

రాజైన బిచ్చగాడు జ్ఞానయ్యాడు! అతడిలో తాత్కాలికమైన కోపం, ఆనందం నశించాయి! అజ్ఞానవిజ్ఞాన పిత 'మెక్కితే' కాశ్యతానందాన్ని పొందగలడని ఈ సీతి కథాభావం!

'ద్రౌపద' లా తొక్కతో తిన్న అంటిపండులో రుచిలేదను కన్నట్లే ఈ బాహ్య విషయాసక్తితో నిజమైన కాశ్యతానందా న్ననుభవించ లేకపోతున్నారని, పుల్లని రుచికలిగిన ఈర్ష్య అనూయ, స్వార్థం అనేపై తొక్కను 'త్యజిస్తే' లోనున్న తియ్యదనాన్ని - పరబ్రహ్మ తత్వాన్ని గ్రహించి కాశ్యతానందాన్ని అనుభవించగలం 'త్యజించు - అనుభవించు' లో

వెండిదండం కోసం వెళ్ళిగా పరుగెత్తి గుడిగుండంలో చిక్కవద్దన్న రచయిత భావాన్ని మోహనంగా చిత్రించారు అనువాదకులు!

మన అనుమానమే మనల్ని వ్యాధిగ్రస్తల్ని చేస్తుంది. నమ్మకమే ఆరోగ్యాన్నిస్తుంది. మన 'లో' నున్న విషపూరిత భావాలును పోగొట్టుకుంటే లోకమంతా నిష్కల్మషంగానే కనిపించు తుంది! 'విషహారం' మధురాహారంగా మారుతుంది!

లేని సమస్యల్ని సృష్టించుకొని 'రజ్జు' కర్పభ్రాంతి 'లోనున్న వారికి' మార్వాడీ వర్తకుడు 'గుణ పాఠం

చెప్పాడు! అహంకారమనే నల్లని చంటి వైద్యుని ఆశ్రయించి ఆశ్చర్యజ్ఞానమనే మందును నేవించమంటాడు.

గడును పిల్ల అందాన్ని చూసిముగ్ధుడైన యువకుడు ఆ తరువాత ఆ పెట్టెలో (వుండేమా అనుకున్న) ధనంపై ప్రలోభాన్ని పెంచుకొంటాడు! తద్వారా గుట్టు రైతె అప్పకట్టలు పడతాడు! జీవితము ఓ పయనం! అందగత్తె భోషాం - మాయ! మాయ మనిషిని ఆకర్షించి బంధనం పాలు చేస్తుంది మాయను విడనాడిన నాడే పరిపూర్ణత్వం సిద్ధిస్తుంది!

మూరత్వపుటుచ్చులలో చిక్కుకున్న వారు పెద్దల నుద్దులను పెడచెవిని పెట్టి నాశనమైపోతారు. వివాళకాతే విపరీత బుద్ధి అన్నట్లుగా! అనుభవజ్ఞులు, జ్ఞానులు అయిన పెద్దల మాటను విన్నట్లయితే కాశ్యతానందాన్ని పొందగలరని ఆలోచించగల వెండికటి కన్యలకు పోతున్న 'అంతరిక్ష పక్షులు' తెలియజేస్తున్నాయి. అనువాదకులు తన భావమును కూర్చి మరి 'మోహనం' చేస్తారు కథకు!

దైన్యావస్థలో నున్నామనీ, ఎందుకూ కొరగామనీ మనల్నిమనం కించపరచుకోకూడదంటుంది 'తత్త్వమనీ' సద్గురువు చెప్పిన మార్గంలో వయనించి, అత్యుసాధన, చిత్తశుద్ధి కలిగి అరివద్దర్శాలను జయించి పరమార్థను శరణు వేడాలంటారు, 'స్వామి చిన్నయానందులు'

ఈ శరీరమనే వేషంతోనే సై లోనున్న అంతరాత్మ పరమాత్మకాబట్టి ఈ వేషం! తీసి దైవాన్ని దర్శించమని బోధిస్తుంది 'పులివేషం'

మన 'లో' నున్న పరమాత్మను తెలుసుకోలేక దివ్యానందాన్ని పొందలేక కాంతికోసం మానవులు పడే 'వెర్రి ఆరాటం 'వ్యాపారి - తుంటరి'లో కనిపిస్తుంది' ప్రజాకవి వేమన 'ఉప్పు కప్పురాల్ని గుర్తుచేసిన 'నేరస్థుడు - నేత' కథ

- * సూక్తులు * -

1. ఆ .. పురాణం ఏ పురాణానికి తీసి పోదు'

ఈ కవి రాయల అష్టదిగ్గజములలోని తిమ్మకవి వంటి వంటివాడు.'

'ఆయన కవిత కాసుల పురుషోత్తమ కవి కవిత్వం వంటిది.'

నన్నయ వారసుడు నాళం.'

ఒకడు : 'ఈ సూక్తు లెట్లా ఉన్నాయి?

ఇంకొకడు : పరమ అనాచిత్యానికి ప్రశస్త మైన ఉదాహరణాలుగా ఉన్నాయి.

ఒకడు : పెద్ద లలా ఎందుకు అన్నాలో గ్రహించాలి కాని గోరంత దోషాల్ని కొండంత అనాచిత్యాలుగా వ్యాఖ్యానించడం రగదు.

2. ఒకడు : 'నేటికాలంలో పాదాభి వందన చేయించుకోవడం తప్పు కాదా!'

'అది చేసేవాని అర్హతనుబట్టి చేయించు కునేవాని నవాబుగిరిని బట్టి నిర్ణయించాలి!

3. 'ఆ ఆమ్మాయి బ్రవర్తన మంచిది కాదని తేలింది.

ఆమె భర్తకు ఆదంగతి ముందే తెలుసు నట.'

4 'ఉపాధ్యాయులపట్ల నాకంతో గౌరవం అంచేతనే వారికి పనితక్కువా జీతా లెక్కువా అయినా సహిస్తున్నాం.

ఇతర కొందలు ప్రభుస్వోద్యోగుల వలె వారికి విరివిగా అంచాలు దొరిక్కి బోయినా ట్యూషన్లు ఉన్నాయికదా!'

5 'వారి మీద ఎంక్వయరీ చేయక పోలే నిరాహారదీక్ష చేస్తాం.

మామీద ఎంక్వయరీ చేస్తే ఆమరణ నిగాహర దీక్ష చేస్తాం.

6. నాకు వదలి తలవెంట్రుకతో నమానం. వెంపర్లాట ఎందుకంటే

మహాపురుష కేశం కోసం యుద్ధాలే జరిగాయి కదా.

7. డబ్బు అక్రమంగా పుచ్చుకొని దొరకిపోలే అవినీతి.

డబ్బుచ్చి ఓట్లుకొనుక్కుంటే వ్యాపారం అవుతుంది? కాని అవినీతి ఏలా అవు తుంది ?

8 'కేరళ కాశ్మీరులలో మధ్యంతర ఎన్నికల చర్చ నెలల తరబడి జరుగు చున్నది.'

'సహసా విదధీత నక్రయం' కదా. - బంధువిశోధి.

పురుషులందు పుణ్యపురుషుల' ను 'వేరు' చేస్తుంది!

అర్థము తెలియని, అవగాహన లేని, ఆచరణలో పెట్టలేని సూక్తులను వల్ల వేయటం వలన ఫలితం కూష్యమంటుంది - 'హి! జాగ్రత్త!'

గురువు వెలిగించిన జ్ఞానస్ఫోటిని సాధనద్వారా నిరంతరం వెలిగేటట్లు కృషిచేయాలి, సాధన చాలకుంటే జ్యోతి కొండెక్కిపోతుంది. వల్లి కొడి గట్ట కుండా శ్రవణ, మనన, ధ్యాసంతో

కాపాడుకో మంటుంది, మన నీ లో దీపాన్ని వెలిగించుకో (మంటుంది)

తేనిపోని అనుమానాలతో 'ఇన్ఫిరి యారిటీ కంప్లెక్స్' తో బాధపడేవారు 'జూన్' కి ప్రతిరూపాలు. అందుకే మనం తెలుసుకున్న జ్ఞానాన్ని పూర్తిగా వంట బట్టించు కోవాలంటుంది 'ఆచరణ'! గామారాలంటుంది.

ప్రతి కథ - కథనంలో బాలసాహిత్యంగా కనిపిస్తూ చివరిదశలో వేదాంత సూక్ష్మాన్ని 'తక్కు' మనిపిస్తుంది!

సాంధకారంలో వున్న మునుషువులకు పరమాత్మ స్వరూపాన్ని గోచరింపజేసి కాశ్వతమైన ఆనందాన్ని చేకూరుస్తాయి! ఆ బాల గోపాలము చదవగలిగిన పుస్తకం!

స్వేచ్ఛానువాదాన్ని - మాయిల్లు బంగారింకానూ, తల గోక్కోవటం, పాలుపోలేను. కామకాలినపిల్లుల్లా, దాగ రులో పడ్డ వెలక్కాయ, ఓగోధూళివేళ, కొండెక్కిపోవడం, తల మున్నులు చేయటం మున్నగు పలుకుబడులు నిరూపించాయి! తెలుగు వెలుగు అయ్యాయి, అనువాదం మోహనం.

ప్రతికథలోనూ అనువాదకుని బహు భాషా పాండిత్యం ప్రతి ధ్వనిస్తుంది. రచయిత అస్మితతో బాటు అనువాదకుని పరిశీలనా శక్తి, శాంతి కాముకత్వం, నిరాడంబరత, పరబ్రహ్మతత్వాన్నివి 'వం'గా బోధించే వేసాంత జ్ఞానం కాశ్వతానందానికై తపన అంతర్వాహినిగా ప్రవహిస్తాయి! కళ్ళకు కట్టి నట్లుగా కనిపిస్తాయి! అనువాదకులు శ్రీ 'వ్యామచిన్మయిల' కథలను గ్రహించటంలోనే అతని గొప్పతనం వ్యక్తం. విజ్ఞానాన్ని నలువదిలో ఎనుబదిని సాధించిన మోహనార్యులు రోజులో ఇరువది గంటలు శ్రమిస్తారు, యుద్ధపాఠశాలలో శాంతిజేండా ఎగుర వే (యి) స్తారు ఒక్కమాటలో ఆదర్శమనే (కోరు కొండపై వెలగతున్న మోహన మదిపం!

- శ్రీమతి పి. శాంతమ్
ఎం.ఏ., పి.హెచ్.

శూద్రకమలాకరము

క్రీ. శ. 1615 సం॥ నాటికి కాకినాడ రహస్యలోనున్న గొప్ప పండిత వంశమునకు చెందిన రామకృష్ణభట్టుగారి కుమారుడు కమలాకరభట్టు సంస్కృతములో రచించిన నిర్ణయసింధువు అనే ధర్మశాస్త్ర గ్రంథమును ఆంధ్రదేశమున విజయనగర సంస్థానాధిపతులైన ఆనందగజపతి మహారాజుగారు తమ ఆస్థానంలో సంస్కృతాంధ్ర పండితులుగా నున్న బ్రహ్మశ్రీ కొల్లూరి కామశాస్త్రిగారిచేత తెలుగు చేయించి, ధర్మసింధువు, శూద్రకమలాకరము అనే రెండు గ్రంథాలుగా 1887 సం॥ డిశంబరు 21 తేదీన చెన్నపట్టణములో ముద్రించి ప్రకటించారు. ఈ గ్రంథాలను అప్పరా మద్రాసురకాలాధిపతులుగా నున్న బ్రహ్మశ్రీ చెడతవాడ నుండర రామశాస్త్రిగారు పరిష్కరించారు.

శూద్రకమలాకరము రాయల్ పైలట్ లో ౨౬౨ పుట లున్నది. కమలాకరభట్టు రామకృష్ణభట్టు పుత్రుడు. నారాయణభట్టు మనుమడు. రామేశ్వరభట్టు ముని మనుమడు శత్రుపతి కివాజీ ప్రాయశ్చిత్త కర్మ చేయించి పునరుపనయనము చేయించి పట్టాభిషేకము చేయించిన గంగాభట్టు కమలాకరభట్టు పెదతండ్రి కుమారుడో పినతండ్రి కుమారుడో. నాగాయణభట్టు గారు సన్యసిచి జగద్గురు బిరుదమును పొందినారు.

రాజకుమారసర్వధికారి శివగూర్ లో లెక్కర్సులో వ్రాశాడు. శూద్రకమలాకరము అనే పేరుచూచి అందులో కేవలము శూద్రకుల ధర్మములు మాత్రమే వుంటాయని అనుకొనకూడదు. అందులో సాగుగు కులములను గూర్చిన ధర్మములు ఉన్నవి.

రని ధర్మచ్యుతి కలుగుతుందని, బ్రాహ్మణులు త్రివియులు వైశ్యులు తమ తమ ధర్మములను విడనాడి శూద్రధర్మముల నవలంబించెద రని, కలియుగాంతమున మళ్ళీ కృతయుగారంభము నాటికి మరల చతుర్వర్ణ స్థాపనము నిమిత్తము బీజప్రాయముగా నెక్కడనో మారుమూలల ప్రాంతాలలో కొందరు బ్రాహ్మణధర్మము పాటిస్తూ మిగిలియుందురని తన తండ్రిగారైన రామకృష్ణభట్టుగారు చెప్పారని కమలాకరభట్టు వ్రాశాడు.

నిజానికి బ్రాహ్మణులు తమ ధర్మమును వదిలి ఇతర కులధర్మము ఆచరించడం ప్రారంభించి చాలకాలమైంది. మనుస్మృతిలో చెప్పిన ఆపద్ధర్మమునందే గాక సర్వసామాన్యంగానే ఇరిగవృత్తుల నవలంబించినారు శాద్ధ జాతిక కథలలో బ్రాహ్మణులనేక వృత్తుల నవలంబించినట్లు వర్ణింపబడియున్నది.

బ్రాహ్మణులు స్వధర్మము నుల్లంఘించినట్లయితే వ్రాత్యులవుతానని మను ధర్మశాస్త్రము చెప్పుతుంది. ఇంతేకాదు వ్రాత్యులు ప్రాయశ్చిత్తము చేసుకొనకుండా మూడు తరాలు గడిస్తే వారు భిక్షులు మాత్రమే గాక పతితులయ్యెదరని మనవు వ్రాసినాడు. భిక్షులైన బ్రాహ్మణులు శూద్రసములు పతితులైన వారు అంటరాని వారితో సమానులు. వీరు ఊరి వెళ్లపల జీవించాలి. ఈ కారణము వల్ల కేటి బ్రాహ్మణులు త్రివియులు, వైశ్యులు, వ్రాత్యులే కాక పతితులై పోయినారు. వీరిలో చాలమంది

అతర వివాహాలలో ఆహ్వానితులు బ్రాహ్మణ త్రివియులు శూద్రులతో సరిస్తున్నారు. గాఢీమహాత్ముని బ్రహ్మ ఉద్యమ సంఘస్థంలో గూర్చిన చర్చ జరిగినది. నేడు ప్రతికలో 1932 సంవత్సరములో వ్యాసమును ప్రకటించాను. వాత మళ్ళీ 1944 సం॥లో ఆంధ్రప్రదేశ్ లో నేను ప్రకటిస్తావుండినదిగా థ ల లో 11-6-1914 18-6-1944 వ తేదీనను మన ధర్మ మేమైనది? అనే వ్యాసము ప్రకటించాను.

అనుమలోను వివాహములు కాస్తా మలే. ఇందులో ఉన్నత కులముల పురుషుడు తక్కువకులములోని వివాహమాడువాడు. దీనిసంతానము బ్రాహ్మణ త్రివియు వైశ్యులుగాక సములుగా పరిగణింపబడతాదు. పూర్వము కర్మాగార ముండేది. భాగముకూడా ఉండేది. అటు తరువాత చేయు ప్రతిలోమ వివాహ శాస్త్రనిషిద్ధము లైనందువల్ల అవి హాలుగా పరిగణింపబడవు. లోమ వివాహములో తక్కువకులలోని పురుషుడు కైకులములోని పెండ్లాడుతాడు. మన ప్రాచీన శాస్త్రాంతప్రకార మీ ప్రతిలోమ హాల సంతానము సంకీర్ణము. శూద్రసములేగాక అంతకన్న మీ వీరికి కర్మాగారముగాని దాయభాగముగాని లేదు ఇందులో బ్రాహ్మణ శూద్రపురుషునికి పుట్టిన సంతాన ధర్మశాస్త్రాలు చండాలురనుగాక ప్రతిలోమసంతానమునకు చాలా వీర వృత్తులు నిర్ణయించినవి. శూద్రకమలాకరములో వీనిని గూర్చి విపులీకరింపబడియున్నది.

పరమోత్కాహమునోడ మంగళము శుభస్థిలం బూరించును
 మృగరశిగానము పనుల జరికిన మోది చి నోపాల ను
 పరు శేషాశు సత్యములకు దక్షాస్య బు గావీ చి య
 ప్కరు పాధ భరితకు మనో బుధుల పరస్య వంభాగలే !

నుటి సవ్యాలయ మంగళభుమగు నామం గ్ధిం పు బుచి
 ప్పతి గావించిన పిన్న మానవులు ధన్యుల భూరిన సరి య
 ప్కరుల ప్రేతుగు నాలచక్ర మహిమాస్తు నె డట్టి బుగ్గె
 క్షిణి భాంగుదుగంగి కేయ లిడి పుచ్చిలెందుల వచ్చు !

సమాలోచన 3,4,5,6,7,8 వార్షిక సంపుటముల వెల వరుసగా 20, 20, 12, 15, 15,15 రు.లు ఎం.

చేసినవారికి ఖర్చులు మేమే భరింపే రిజిష్టరు పోస్టులో పంపగలము. వి. పి. పద్ధతి లేదు.

- సంపాదకుడు

సంపాదకుడు: విద్యాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

రాజుల రెంగుల రెడ్డిగూడ. వి. ఆ. కె. కాశీజి.

6-4-24, ఇస్మాయిల్ రోడ్ (త్యాగరాజ నగర్),

రాజమండ్రి-1.

పరమోత్తమమహాదేవ మార్గమును సుభిక్షిలం బూరించును
మృగసింగానము కనులు జలికినన్ మోది చి గోపాల గుం
జరు లేవంతో పుష్ప మూలకుం దక్షాస్థము గాపి చి య
కృతుల వాధ భరించకుండునో సుధుత్ మోక్ష వంశాగ్రజీ !

మహి నవ్యానియ మంగళభుమగు నామం బద్ధం బూరించు
స్మృతి గావింపన విన్న మానవులు ధన్యుల్ భూరిన సారి గు
మృతకులు ప్రేతులు నాలచక్ర మహిమాస్థులం డట్టి గుంకపుష్పం బు
క్షీణ భాగముగంగంజేయ లేది హేచిత్రమున వేదము !

3219

సమాలోచన 3,4,5,6,7,8 వార్షిక సంపుటముల వెల వరుసగా 20, 20, 12, 15, 15,15 రు.లు ఎం.

చేసినవారికి ఖర్చులు మేమే భరించి రజిష్టరు పోస్టులో పంపాలము. వి. పి. పద్ధతి లేదు.

- సంపాదకుడు

అక్షరము :—

సంపాదకుడు: విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

రజిష్టరు తెలుగు లెక్కన. పి. వి. కె. కాశీరి.

6-4-24, ఇస్మీనియెట (తర్వాత రాజ నగర్),

రాజమండ్రి-1.

